

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ, ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΤΕΧΝΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ ΣΤΙΣ ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

Διπλωματική Εργασία

Τίτλος Διπλωματικής εργασίας

Παγκοσμιοποίηση και διεθνές εμπόριο: ποιος ο ρόλος τους
διεθνώς και ποιες οι επιπτώσεις τους για την ελληνική οικονομία

ΤΟΥ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΝΤΙΡΟΚΑΛΤΣΗ

Επιβλέπων Καθηγητής: ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ ΜΠΙΤΖΕΝΗΣ

Β' Επιβλέπων Καθηγητής: ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΣΚΙΑΔΑΣ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ 2015

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα διπλωματική εργασία πραγματεύεται το ζήτημα της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου. Εξετάζονται οι διάφορες εκφάνσεις και διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου καθώς και οι διάφορες προσπάθειες ορισμού της έννοιας της παγκοσμιοποίησης. Εξετάζεται η διαχρονική εξέλιξη της παγκοσμιοποίησης καθώς και του διεθνούς εμπορίου και των διεθνών κεφαλαιακών ροών. Τίθενται μία σειρά θεμελιώδη ερωτήματα γύρω από την παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, ενώ εξετάζονται και οι θετικές και αρνητικές πτυχές και επιπτώσεις τους. Εξετάζεται ο ρόλος και η συμμετοχή της Ελλάδας στην παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδας με άλλες χώρες, οι εισαγωγικές και εξαγωγικές δραστηριότητες της χώρας, οι βασικοί εμπορικοί της εταίροι καθώς και οι άμεσες ξένες επενδύσεις στην Ελλάδα. Παρουσιάζονται τρεις σημαντικοί δείκτες καταγραφής της παγκοσμιοποίησης, όπως ο δείκτης ΚΟΦ, ο δείκτης Α.Τ. Kearney και ο δείκτης Ernst & Young, παράλληλα με την κατάταξη των διαφόρων χωρών στους δείκτες αυτούς και τη θέση της Ελλάδας. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται τα συμπεράσματα από την ανάλυση που προηγήθηκε γύρω από τις ευκαιρίες, αλλά και τις προκλήσεις που αναδύονται, εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ.....	iv
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 Γενική ανασκόπηση και στόχοι της εργασίας.....	1
1.1 Το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας.....	1
1.2 Ερωτήματα της έρευνας.....	2
1.3 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας.....	3
1.4 Μεθοδολογία της έρευνας.....	4
1.5 Συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας και η συνεισφορά της στην επιστήμη.....	5
1.6 Δομή της διπλωματικής εργασίας.....	6
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.....	8
2.1 Η ιστορική εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου.....	9
2.2 Η ιστορική εξέλιξη των διεθνών κεφαλαιακών ροών.....	13
2.3 Μεταναστευτικά ρεύματα.....	16
2.4 Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνικό κράτος-το φαινόμενο της ανεργίας.....	19
2.5 Η έννοια του διεθνούς εμπορίου και η ιστορική εξέλιξή του.....	22
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ.....	23
3.1 Η παγκοσμιοποίηση ως διεθνοποίηση.....	24
3.2 Η παγκοσμιοποίηση ως φιλελευθεροποίηση.....	25
3.3 Η παγκοσμιοποίηση ως οικουμενικότητα (universalism).....	26
3.4 Η παγκοσμιοποίηση ως δυτικοποίηση.....	27
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΜΠΟΡΙΟ.....	29
4.1 Διάρθρωση και εξέλιξη των Ελληνικών εξαγωγών.....	29
4.2 Διάρθρωση και εξέλιξη των Ελληνικών εισαγωγών.....	33
4.3 Διαχρονική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας.....	38
4.4 Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΞΑΕ) στην Ελλάδα.....	40
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ.....	43
5.1 Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης ΚΟF.....	44
5.2 Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης Α.Τ. Kearney.....	46
5.3 Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης Ernst & Young.....	48
5.4 Η κατάταξη των διαφόρων χωρών και της Ελλάδας στους διαφόρους δείκτες παγκοσμιοποίησης.....	50

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	56
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	62

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΠΙΝΑΚΩΝ ΚΑΙ ΣΧΗΜΑΤΩΝ

Πίνακας 4.1 : Ελληνικές εξαγωγές ανά κλάδο σε εκατομμύρια ευρώ	30
Διάγραμμα 4.1 Ελληνικές εξαγωγές ανά κλάδο ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών	31
Πίνακας 4.2 : Ελληνικές εξαγωγές ανά χώρα προορισμού σε εκατομμύρια ευρώ	32
Διάγραμμα 4.2 :Σημαντικότεροι εξαγωγικοί προορισμοί ως προς το ποσοστό των εξαγωγών	33
Πίνακας 4.3 :Ελληνικές εισαγωγές ανά χώρα σε εκατομμύρια ευρώ	35
Διάγραμμα 4.3 : Σημαντικότερες χώρες εισαγωγής ως προς το ποσοστό εισαγωγών	36
Πίνακας 4.4: Ελληνικές εισαγωγές ανά κλάδο σε εκατομμύρια ευρώ.....	37
Διάγραμμα 4.4 : Εισαγωγές ανά κατηγορία αγαθών ως ποσοστό των συνολικών εισαγωγών.....	37
Πίνακας 4.5: Διαχρονική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας.....	39
Πίνακας 4.6 : Εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα ανά χώρα προέλευσης	42
Πίνακας 5.1 : Δείκτης Παγκοσμιοποίησης Ernest and Young για το 2012.....	50
Πίνακας 5.2 : Οι 20 σημαντικότερες πόλεις σύμφωνα με τον Δείκτη Παγκόσμιων Πόλεων A.T Kearney για το 2008, το 2010, το 2012 και το 2014	51
Πίνακας 5.3 : Δείκτης Παγκόσμιων Πόλεων A.T Kearney για το 2014(οι 40 σημαντικότερες).....	52
Πίνακας 5.4 : Δείκτης Παγκοσμιοποίησης KOF	54

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάστηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία. Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου» (Κωνσταντίνος Ντιροκάλτσης).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

Γενική ανασκόπηση και στόχοι της εργασίας

1.1 Το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας

Οι ραγδαίες αλλαγές που έχουν συντελεστεί τα τελευταία χρόνια στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα και η αυξανόμενη σημασία του διεθνούς εμπορίου και των αυξανόμενων διεθνών οικονομικών ροών που συντελούνται μέσω της ελεύθερης κυκλοφορίας προϊόντων, ανθρώπων και κεφαλαίων, έχουν θέσει το ζήτημα της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου στο επίκεντρο της οικονομικής έρευνας.

Η ιδιαίτερη σημασία καθώς και το αυξανόμενο ενδιαφέρον γύρω από τα δύο αυτά σημαντικά ζητήματα της εποχής μας έχει οδηγήσει και σε ανάλογη αύξηση του επιστημονικού ενδιαφέροντος γύρω από αυτά, σε μία προσπάθεια διερεύνησης και κατανόησης των δύο αυτών σημαντικών πτυχών του σύγχρονου παγκόσμιου οικονομικού συστήματος.

Η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο επιδρά στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα και στην εθνική οικονομία του κάθε κράτους που συμμετέχει σε αυτό και επηρεάζει την διάρθρωση της οικονομίας καθώς και την παραγωγή και διανομή του παραγόμενου προϊόντος και την παγκόσμια κατανομή εργασίας. Συνεπώς, έχει σημαντικές επιπτώσεις στο βιοτικό επίπεδο και την ευημερία της κάθε χώρας και των διαφόρων επιμέρους κοινωνικών ομάδων στο εσωτερικό ενός κράτους, ανάλογα με τον ρόλο τους στην παραγωγή και, ταυτόχρονα, σημαντικές συνέπειες για την οικονομική πολιτική και τη διάρθρωση της οικονομίας της κάθε χώρας.

Στη σύγχρονη εποχή, λόγω μίας σειράς τεχνολογικών μεταβολών και καινοτομιών σε συνδυασμό με συστημικές μεταβολές στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα και στο παραγωγικό μοντέλο σε μία σειρά χωρών, έχουν οδηγήσει τη συντριπτική πλειοψηφία των χωρών στο επίκεντρο αυξημένων διεθνών οικονομικών

ροών μέσω της ολοένα και μεγαλύτερης κυκλοφορίας κεφαλαίων, προϊόντων και ανθρώπων, γεγονός που έχει οδηγήσει σε ένα νέο διεθνές οικονομικό τοπίο.

1.2 Ερωτήματα της έρευνας

Από την αναδρομή της εξέλιξης της διεθνούς ροής εμπορευμάτων, κεφαλαίων και ανθρώπων που πραγματοποιείται στα πλαίσια της έρευνας αναδεικνύεται και η ιδιαίτερη σημασία τους, καθώς αποτελούν σημαντικό παράγοντα που διαμορφώνει τον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο.

Στο πλαίσιο αυτό, συνεπώς, τίθενται μία σειρά κρίσιμα ερωτήματα ως προς τη δομή του σύγχρονου κόσμου και πώς αυτή διαμορφώνεται από την παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, ποιες είναι οι νέες προκλήσεις που αναδεικνύονται, ποια είναι τα οφέλη αλλά και οι προβληματισμοί γύρω από τις δύο αυτές ιδιαίτερα σημαντικές έννοιες για το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Στο πλαίσιο του διαλόγου γύρω από την παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο και τις ευκαιρίες αλλά τα προβλήματα που δημιουργούν για τις σύγχρονες κοινωνίες έχουν τεθεί μία σειρά ερωτήματα και προβληματισμοί γύρω από τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και της προώθησης του διεθνούς εμπορίου. Ο προβληματισμός εστιάζεται, κυρίως, γύρω από τα εξής ζητήματα.

Ποια είναι τα οφέλη από το διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση και ποιος, κατά κύριο λόγο, επωφελείται από αυτά; Υπάρχουν οφέλη για τους καταναλωτές και τους παραγωγούς και ποιες είναι οι επιπτώσεις για την παγκόσμια παραγωγή;

Αποτελεί η παγκοσμιοποίηση απειλή για το κοινωνικό κράτος και αν ναι σε ποιο βαθμό; Θα μπορούσε το γεγονός αυτό να έχει αρνητικές συνέπειες για την υποστήριξη των πολιτών απέναντι στο διεθνές εμπόριο, την παγκοσμιοποίηση και τις ανοιχτές αγορές;

Οδηγεί η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο σε αύξηση των ανισοτήτων, τόσο μεταξύ των κρατών όσο και στο εσωτερικό αυτών; Υπάρχουν αρνητικές συνέπειες για διάφορες κοινωνικές ομάδες από την ανισομερή συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση;

Υπάρχει ο κίνδυνος σύγκλισης προς τα κάτω (race to the bottom) για τους μισθούς των εργαζομένων στις αναπτυσσόμενες χώρες; Πού οφείλεται αυτός ο κίνδυνος και ποια είναι τα περιθώρια πολιτικών προκειμένου να εξαλειφθεί;

Θα μπορούσαν οι διαφορές στις κοινωνικές νόρμες και αντιλήψεις να οδηγήσουν σε αθέμιτο ανταγωνισμό και όξυνση των εντάσεων τόσο στο εσωτερικό των κρατών όσο και μεταξύ αυτών;

Ένας ακόμη προβληματισμός γύρω από τις συνέπειες της παγκοσμιοποίησης, που αφορά κυρίως τις αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού εισοδήματος, είναι ο κίνδυνος φυγής ανθρώπινου δυναμικού υψηλών δεξιοτήτων και ικανοτήτων (brain drain) που θα μπορούσε να έχει ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για την ανάπτυξη των χωρών αυτών.

1.3 Στόχοι της διπλωματικής εργασίας

Η μελέτη ενός οικονομικού φαινομένου απαιτεί την προσπάθεια ορισμού του, τον εντοπισμό των διαφόρων εκφάνσεων και συνιστωσών του, καθώς και το πώς επιδρά στη συμπεριφορά των οικονομικών δρώντων και τη δομή του οικονομικού συστήματος, καθώς και τις δομικές μεταβολές που πιθανώς συντελούνται εξαιτίας του φαινομένου αυτού.

Σκοπός της παρούσας πτυχιακής εργασίας αποτελεί η διερεύνηση της έννοιας της παγκοσμιοποίησης και του παγκόσμιου εμπορίου, ταυτόχρονα με την εξέταση της ολοένα και αυξανόμενης σημασίας του διεθνούς εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα, καθώς και της σχέσης της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου, πώς συνδέονται και πώς αλληλεπιδρά και επηρεάζει η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο τις οικονομίες και την πολιτική των διαφόρων χωρών και αντιστρόφως.

Θα παρατεθούν οι διάφορες προσπάθειες ορισμού της παγκοσμιοποίησης και θα απαντηθούν μια σειρά ερωτήματα σχετικά με τη φύση και τη λειτουργία της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου και της σημασίας τους καθώς και του ρόλου που διαδραματίζουν σε παγκόσμια κλίμακα. Θα διερευνηθεί σε ποιο βαθμό επηρεάζει η παγκοσμιοποίηση τις διάφορες χώρες του κόσμου, με ιδιαίτερη έμφαση στην περίπτωση της Ελλάδας. Θα εξετασθεί ακόμη το πώς το διεθνές εμπόριο συμβάλλει στην ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών, μέσω διαφόρων παραγωγικών και εμπορικών δραστηριοτήτων που συμβάλλουν στην αύξηση της παραγωγής και της ευημερίας της κάθε χώρας.

Θα αναλυθεί ακόμη η έννοια της παγκοσμιοποίησης μέσα από την παράθεση συγκεκριμένων οικονομικών στοιχείων με βάση μία σειρά δεικτών παγκοσμιοποίησης, όπως ο δείκτης KOF, ο δείκτης A.T. Kearney/Foreign Policy, καθώς και ο δείκτης Ernst & Young. Παράλληλα, θα διερευνηθεί και θα αναδειχθεί σε ποιο βαθμό το άνοιγμα του εμπορίου και η αυξημένη διεθνής οικονομική δραστηριότητα συμβάλλει στην ανάπτυξη των οικονομιών των χωρών, καθώς επίσης και ο βαθμός στον οποίο είναι ανοιχτό το εμπόριο στην Ελλάδα, οι βασικοί εμπορικοί εταίροι της χώρας, τα κυριότερα εισαγωγικά και εξαγωγικά προϊόντα καθώς και ο βαθμός συμμετοχής της χώρας στη διεθνή οικονομική δραστηριότητα.

1.4 Μεθοδολογία της έρευνας

Η έρευνα στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας πραγματοποιείται μέσα από την εξέταση της διαχρονικής εξέλιξης της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου και την παράθεση των σύγχρονων θεωριών γύρω από την παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, την προσπάθεια ορισμού της παγκοσμιοποίησης και την εξέταση των προοπτικών και των συνεπειών της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου.

Ακόμη, παρουσιάζονται και αναλύονται πρωτογενή στοιχεία γύρω από τον ρόλο και τη σημασία της Ελλάδας στο διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση, τους βασικούς εμπορικούς εταίρους και τις εισαγωγικές καθώς και εξαγωγικές εμπορικές

δραστηριότητες της χώρας καθώς και τη συμμετοχή της χώρας στις σύγχρονες κεφαλαιακές ροές, μέσα από τη μελέτη των άμεσων ξένων επενδύσεων(ΞΑΕ).

1.5 Συμπεράσματα της διπλωματικής εργασίας και η συνεισφορά της στην επιστήμη

Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έρευνας η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο δεν αποτελούν φαινόμενα που αναδείχθηκαν πρόσφατα, αλλά στη σύγχρονη εποχή αναδεικνύονται ήδη από τον 19^ο αιώνα, ενώ κάποιες εκφάνσεις τους συναντώνται και παλαιότερα.

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας κατέδειξε ότι η παγκοσμιοποίηση είναι ένα ιδιαίτερα σύνθετο φαινόμενο με ποικίλες εκφάνσεις και διαστάσεις με επίδραση στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή της κάθε χώρας η οποία λειτουργεί στα πλαίσια του σύγχρονου παγκοσμιοποιημένου κόσμου.

Το διεθνές εμπόριο και η παγκοσμιοποίηση διέρχονται διάφορες φάσεις λόγω διαφόρων κατά καιρούς πολιτικών και οικονομικών ανακατατάξεων και συγκυριών. Η οικονομική άνθηση ευνοεί την εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου και την τόνωση της εξωστρέφειας των οικονομιών που συμμετέχουν στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, ενώ αντίθετα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης ενισχύεται η εσωστρέφεια και ο προστατευτισμός.

Με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο αποτελούν μία σύγχρονη πραγματικότητα και αναπόσπαστο κομμάτι του σύγχρονου διεθνούς συστήματος και της παγκόσμιας οικονομίας. Παρουσιάζουν τόσο σημαντικές ευκαιρίες όσο και καιρίες προκλήσεις για το σύγχρονο διεθνές σύστημα και τα κράτη που συμμετέχουν σε αυτό.

Αποτελεί κρίσιμης σημασίας η υιοθέτηση των πολιτικών εκείνων από τα κράτη και τους σύγχρονους διεθνείς και υπερεθνικούς που θα επιτρέψουν να μεγιστοποιηθούν τα δυνητικά οφέλη που μπορούν να προσφέρουν η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές

εμπόριο και ταυτόχρονα να αντιμετωπιστούν κατάλληλα οι προκλήσεις που παρουσιάζονται.

Ταυτόχρονα, θα πρέπει να καταβληθούν προσπάθειες ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα κοινωνικά και άλλα προβλήματα που αναδεικνύονται στον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο, και που σε σημαντικό βαθμό μπορεί να οφείλονται στην παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, έτσι ώστε να αποτραπεί η επιστροφή σε ένα καθεστώς προστατευτισμού διεθνώς, αλλά και να αποτραπούν κοινωνικές εντάσεις στο εσωτερικό των κρατών όσο και οι εντάσεις στις διακρατικές οικονομικές και πολιτικές σχέσεις που οφείλονται στις επιπτώσεις του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης.

1.6 Δομή της διπλωματικής εργασίας

Η δομή της υπόλοιπης εργασίας έχει ως εξής.

Στο δεύτερο κεφάλαιο παρέχεται μία περιεκτική περιγραφή του θέματος και τίθενται μία σειρά ερωτήματα σχετικά με την παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο.

Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται ανασκόπηση της απαρχής και διαχρονικής εξέλιξης των διεθνών ροών προϊόντων, κεφαλαίων και ανθρώπων κατά τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα.

Στο τέταρτο κεφάλαιο θα γίνει περιγραφή της επίδρασης που ασκεί η παγκοσμιοποίηση στην Ελλάδα, ενώ ταυτόχρονα εξετάζονται οι τομείς διεθνούς εμπορικής δραστηριότητας της χώρας και παρουσιάζονται οι βασικοί εμπορικοί της εταίροι καθώς και τα κυριότερα εμπορικά εισαγωγικά και εξαγωγικά προϊόντα της Ελληνικής οικονομίας προκειμένου να διερευνηθεί ο ρόλος της χώρας στα πλαίσια του διεθνούς εμπορίου. Εξετάζεται ο όγκος των εμπορικών συναλλαγών της Ελλάδας με άλλες χώρες, οι εισαγωγικές και εξαγωγικές δραστηριότητες της χώρας, οι άμεσες ξένες επενδύσεις και οι διεθνείς κινήσεις κεφαλαίων.

Στο πέμπτο κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση των διαφόρων δεικτών παγκοσμιοποίησης, όπως ο δείκτης ΚΟΦ, ο δείκτης Α.Τ. Kearney και ο δείκτης Ernst & Young, παράλληλα με την εξέταση της θέσης της Ελλάδας στους διάφορους αυτούς δείκτες, έτσι ώστε να εξακριβωθεί ο βαθμός συμμετοχής της Ελλάδας στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης όπως αποτυπώνεται στους διάφορους δείκτες παγκοσμιοποίησης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2

Η ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΟΥ

Στην ενότητα αυτή θα γίνει ανασκόπηση της διαχρονικής εξέλιξης της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου και θα τεθούν μία σειρά θεμελιώδη ερωτήματα για το ρόλο και τις επιπτώσεις τους που απασχολούν ακαδημαϊκούς, διανοητές και τους διαμορφωτές πολιτικής.

Παρά το γεγονός ότι μία σειρά τεχνολογικών εξελίξεων και πολιτικών μεταβολών και εξελίξεων σε διεθνές επίπεδο έχουν δώσει ιδιαίτερη ώθηση στο διεθνές εμπόριο και έχουν συμβάλει στην εξάπλωση της παγκοσμιοποίησης τη σημερινή εποχή, επικρατεί η λανθασμένη εντύπωση ότι η παγκοσμιοποίηση και η διεθνοποίηση του εμπορίου και της οικονομικής δραστηριότητας αποτελεί ένα νέο φαινόμενο.

Τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και οι αρχές του 20^{ου} υπήρξαν επίσης μία εποχή έντονης παγκοσμιοποίησης, με την οικονομική δραστηριότητα να είναι ιδιαίτερα διεθνοποιημένη και την παγκόσμια οικονομία να χαρακτηρίζεται από ιδιαίτερη ενσωμάτωση, ιδιαίτερα την περίοδο πριν τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Είναι χαρακτηριστικό ότι το 1914 η παγκόσμια οικονομία παρουσίαζε χαρακτηριστικά έντονης παγκοσμιοποίησης ακόμα και με σημερινά κριτήρια (O'Rourke & Williamson, 1999).

Η πρώτη εποχή της παγκοσμιοποίησης έλαβε τέλος με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο. Ιδιαίτερα η περίοδος του Μεσοπολέμου σηματοδεύτηκε από την εκ νέου ανάδειξη του προστατευτισμού και των εμποδίων στο διεθνές εμπόριο που είχαν σαν αποτέλεσμα τον περιορισμό του εμπορίου σε συνδυασμό με την εγκατάλειψη του αρχικού κανόνα του χρυσού και μία σειρά χρεοκοπιών διαφόρων κρατών κυρίως λόγω της χρηματοδότησης των πολεμικών αναγκών.

Παρά τις συντονισμένες προσπάθειες πολιτικών και διεθνών οργανισμών, όπως η Κοινότητα των Εθνών (League of Nations), δεν κατέστη εφικτή η αποτροπή της επιστροφής σε ένα καθεστώς προστατευτισμού και του περιορισμού του διεθνούς εμπορίου.

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου, ξεκινούν εκ νέου προσπάθειες για την άρση των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και την ανάκαμψη της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας, προκειμένου να ξεπεραστούν τα εμπόδια που ακολούθησαν τον Α' Π.Π. και τον προστατευτισμό της περιόδου του Μεσοπολέμου.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη των διεθνών ροών εμπορευμάτων, κεφαλαίων και ανθρώπων, με ιδιαίτερη έμφαση σε δύο καθοριστικούς παράγοντες, του κόστους μεταφοράς και της πολιτικής εμπορίου.

2.1 Η ιστορική εξέλιξη του διεθνούς εμπορίου

Στην ανάπτυξη του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης κατά τον 19^ο αιώνα συνετέλεσαν μία σειρά ιδιαίτερα σημαντικών τεχνολογικών μεταβολών και ανακαλύψεων, με βασικότερες εξ' αυτών τον σιδηρόδρομο και το ατμόπλοιο, οι οποίες είχαν σημαντική επίδραση στη μείωση του κόστους μεταφοράς και κατά συνέπεια στην εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου και την ενσωμάτωση των διεθνών αγορών προϊόντων.

Σύμφωνα με τους O'Rourke και Williamson τα κόστη μεταφοράς φορτίου με υπερωκεάνια στη Βρετανία ενώ παρέμειναν σταθερά για έναν αιώνα, από το 1840 μέχρι το 1910 σημείωσαν μείωση κατά 70%. Το κόστος μεταφοράς προϊόντων σε διεθνή κλίμακα μειώθηκε κατά ένα ποσοστό της τάξης του 45%, μεταξύ 1870 και 1913, ενώ και το αντίστοιχο κόστος μεταφοράς προϊόντων από τις Μεσοδυτικές Πολιτείες των Η.Π.Α προς την Ανατολική Ακτή σημείωσε ιδιαίτερα σημαντική πτώση, που ξεπερνούσε ακόμη και την αντίστοιχη του υπερατλαντικού κόστους μεταφοράς.

Η πολιτική εμπορίου των διαφόρων κρατών υπήρξε ένας επιπλέον παράγοντας ώθησης του διεθνούς εμπορίου, τουλάχιστον μέχρι το 1880. Από το 1815 μέχρι το 1846

η Βρετανία ακολούθησε μία ιδιαίτερα επιθετική πολιτική απελευθέρωσης του εμπορίου και προώθησης των διεθνών συναλλαγών, με τις άλλες Ευρωπαϊκές χώρες να υιοθετούν αντίστοιχα μέτρα και πολιτικές μείωσης των δασμών.

Παρ' όλα αυτά, μία σειρά διεθνών εξελίξεων από το 1880 και έπειτα, συνετέλεσαν στην αντιστροφή της τάσης περαιτέρω απελευθέρωσης του εμπορίου και στην ανάδειξη εκ νέου του προστατευτισμού και μίας σειράς εμποδίων στο διεθνές εμπόριο, τουλάχιστον στην Ευρώπη και τις Ηνωμένες Πολιτείες.

Η εισαγωγή φθηνών σιτηρών από τον Νέο Κόσμο και τη Ρωσία είχαν σαν αποτέλεσμα τη μείωση της αξίας της γης στην Ευρώπη, γεγονός που οδήγησε στην υιοθέτηση μίας πολιτικής προστατευτισμού από τον διεθνή ανταγωνισμό σε ολόκληρη την ήπειρο προκειμένου να προστατευτεί η τοπική αγροτική παραγωγή και να αποτραπεί η περαιτέρω μείωση της αξίας της γης. Στις Η.Π.Α, αντίστοιχα, η νίκη των Βόρειων στον Αμερικάνικο εμφύλιο είχε σαν αποτέλεσμα τη διατήρηση σημαντικών εμποδίων στο εμπόριο, την ελεύθερη μετακίνηση των προϊόντων και την περαιτέρω ενσωμάτωση στη διεθνή αγορά (O'Rourke, 2001).

Στην Ασία, αντίθετα, οι εξελίξεις ήταν διαφορετικές. Χώρες όπως η Κορέα, η Κίνα, η Ταϊλάνδη, η Ινδία και η Ινδονησία προχώρησαν σε περαιτέρω απελευθέρωση του εμπορίου, αν και οι λόγοι για αυτή την εξέλιξη θα πρέπει να αναζητηθούν στην αποικιοκρατική κυριαρχία στις χώρες αυτές, με βάση τις τότε επικρατούσες διεθνείς συνθήκες.

Οι επιπτώσεις στις τιμές των προϊόντων διεθνώς, κατά τον 19^ο αιώνα, της μείωσης του κόστους μεταφοράς και οι διάφορες μεταβολές όσον αφορά την πολιτική εμπορίου μίας σειράς χωρών αναδεικνύουν ένα σημαντικό πλεονέκτημα του διεθνούς εμπορίου. Τη σύγκλιση των τιμών των προϊόντων διεθνώς, κάτι που αποφέρει σημαντικά οφέλη για τους καταναλωτές στις διάφορες χώρες.

Έτσι, ενώ η τιμή του σιταριού στο Λίβερπουλ ξεπερνούσε την αντίστοιχη τιμή του σιταριού στο Σικάγο κατά 58% το 1870, η διαφορά αυτή μειώθηκε σημαντικά, στο 18% το 1895, και στο 16% το 1913. Η σύγκλιση αυτή των τιμών δεν περιορίστηκε

αποκλειστικά στις τιμές των αγροτικών προϊόντων, αλλά περιελάμβανε και μία σειρά προϊόντων όπως ο σίδηρος, το βαμβάκι, ο χαλκός, ο άνθρακας και διάφορα μέταλλα όπως ο κασσίτερος (O'Rourke & Williamson, 1999).

Η σημασία του διεθνούς εμπορίου και της ελεύθερης κυκλοφορίας των προϊόντων στη σύγκλιση των διεθνών τιμών καταδεικνύεται και από το γεγονός ότι στην υπόλοιπη Ευρώπη, λόγω της δημιουργίας εμποδίων στο διεθνές εμπόριο και την υιοθέτηση ενός καθεστώτος προστατευτισμού, δεν συντελέστηκε ανάλογη σύγκλιση τιμών. Στην Ασία, αντίθετα, η περαιτέρω ενσωμάτωση στις διεθνείς αγορές και η φιλελευθεροποίηση του εμπορίου, σε συνδυασμό με τις διάφορες τεχνολογικές ανακαλύψεις που έλαβαν χώρα κατά το 19^ο αιώνα, συνετέλεσαν ώστε να σημειωθεί σημαντική σύγκλιση των τιμών των προϊόντων με τις διεθνείς τιμές.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι τιμές του βαμβακιού, των ινών της Γιούτας και του ρυζιού. Η διαφορά της τιμής του βαμβακιού στο Λονδίνο και της αντίστοιχης τιμής του βαμβακιού στη Βομβάη μειώθηκε από 57% το 1873 σε 20% το 1913, ενώ αντίστοιχα η διαφορά στην τιμή των ινών της Γιούτας μεταξύ του Λονδίνου και της Καλκούτας μειώθηκε από το 35% σε μόλις 4%. Κατά την ίδια χρονική περίοδο η διαφορά μεταξύ της τιμής του ρυζιού στο Λονδίνο και της τιμής του ρυζιού στη Γιανγκόν και άλλες πόλεις της Ασίας σημείωσε δραματική μείωση από το 93% στο 26% (Collins, 1996). Είναι προφανές ότι οι ιδιαίτερα σημαντικές αυτές μειώσεις κατέστησαν τα προϊόντα αυτά περισσότερο προσιτά σε περισσότερους καταναλωτές, ενώ ταυτόχρονα οδήγησαν και σε μείωση του κόστους των πρώτων υλών και τη μείωση του κόστους παραγωγής και των τιμών και άλλων προϊόντων.

Η εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου και της ενσωμάτωσης των διεθνών αγορών προϊόντων κατά τον 19^ο αιώνα υπήρξε ιδιαίτερα εντυπωσιακή τόσο σε κλίμακα όσο και σε εύρος. Ιδιαίτερα ενδεικτικό είναι το γεγονός ότι, κατά την περίοδο εκείνη, οι οικονομίες των αναπτυσσόμενων χωρών της εποχής παρουσίαζαν μεγαλύτερη ενσωμάτωση στις διεθνείς αγορές σε σχέση με τις οικονομίες των αναπτυγμένων χωρών της εποχής (Dreher, 2006).

Όσον αφορά τις εξελίξεις στο διεθνές κόστος μεταφοράς εμπορευμάτων και την πολιτική εμπορίου κατά τον 20^ο αιώνα, το κόστος μεταφοράς προϊόντων στις αρχές του αιώνα σημείωσε περαιτέρω πτώση σε σχέση με τα τέλη του 19^{ου} αιώνα, αλλά σε μικρότερο βαθμό σε σχέση με τον προηγούμενο αιώνα.

Μεταξύ του 1897 και του 1913 το πραγματικό κόστος μεταφοράς εμπορευμάτων μειώθηκε κατά 34% (Isserlis, 1938). Η τάση αυτή αντιστράφηκε λόγω του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου με το κόστος μεταφοράς εμπορευμάτων να παραμένει ιδιαίτερα υψηλό μέχρι το 1920. Ενώ μεταξύ 1920 και 1925 σημειώνεται και πάλι πτώση του κόστους μεταφοράς, μετά το 1925 σημειώνεται ξανά άνοδος και παραμένει σχετικά σταθερό μέχρι το 1936 (Findlay & O'Rourke, 2002).

Μετά το τέλος του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου η σημαντικότερη εξέλιξη όσον αφορά το κόστος μεταφοράς εμπορευμάτων διεθνώς αποτελεί η σημαντική αύξηση του κόστους μεταφοράς με υπερωκεάνια, με παράλληλη όμως μείωση του αεροπορικού κόστους μεταφοράς εμπορευμάτων από τη δεκαετία του 1950 και έπειτα. Η εξέλιξη αυτή είχε σαν αποτέλεσμα να δεκαπλασιαστούν οι αεροπορικές μεταφορές σε σχέση με τις μεταφορές με τη χρήση υπερωκεάνιων από τη δεκαετία του 1960 και έπειτα (Hummels, 1999).

Η πολιτική εμπορίου διαδραμάτισε σημαντικότερο ρόλο σε σχέση με τη μείωση του κόστους μεταφοράς στην επέκταση του διεθνούς εμπορίου και την ενσωμάτωση των αγορών προϊόντων διεθνώς κατά τον 20^ο αιώνα σε σχέση με τον 19^ο αιώνα. Μετά την άνοδο του προστατευτισμού και την αύξηση των δασμών κατά την περίοδο του Μεσοπολέμου, παρατηρείται μείωση στα δασμολογικά εμπόδια από το 1950 και έπειτα.

Η μεταπολεμική εξέλιξη αυτή μάλιστα, σε πολλές περιπτώσεις οδήγησε στη μείωση των δασμών σε χαμηλότερα επίπεδα σε σχέση με το 1913, πριν δηλαδή την αύξηση του προστατευτισμού τη μεταπολεμική περίοδο. Σε σχέση με τον 19^ο αιώνα, κατά τον 20^ο αιώνα οι δασμοί ήταν υψηλότεροι στις αναπτυσσόμενες χώρες σε σχέση με τις αναπτυγμένες, αν και από το 1980 και έπειτα παρατηρήθηκαν μειώσεις στους δασμούς σε χώρες τις Λατινικής Αμερικής και της Ανατολικής Ασίας (Rodrik, 2001).

Παρά τη μείωση των δασμών για τα βιομηχανικά προϊόντα, τα εμπόδια στο διεθνές εμπόριο παρέμειναν και οι δασμοί εξακολουθούν να παραμένουν υψηλοί για τα αγροτικά προϊόντα, ιδιαίτερα στις αναπτυγμένες χώρες (Coppel & Durand, 1999), με τον προστατευτισμό των εγχώριων παραγωγών να αποτρέπει τη σύγκλιση των τιμών και την περαιτέρω ενσωμάτωση των διεθνών αγορών και να θέτει εμπόδια στις εξαγωγές αγροτικών προϊόντων από τις αναπτυσσόμενες χώρες.

Σημαντικός ανασταλτικός παράγοντας για το διεθνές εμπόριο και την περαιτέρω ενσωμάτωση των αγορών προϊόντων παραμένουν, επίσης, τα μη δασμολογικά εμπόδια, όπως οι ποσοτώσεις, οι εθελοντικοί περιορισμοί των εξαγωγών και τα τεχνικά εμπόδια στο εμπόριο που παρέμειναν και παραμένουν ιδιαίτερα διαδεδομένα ακόμα και σήμερα.

Συμπερασματικά, κατά τον 19^ο και τον 20^ο αιώνα παρατηρήθηκε ιδιαίτερη εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου, αν και κατά καιρούς υπήρξαν και παραμένουν ακόμη και σήμερα μία σειρά εμποδίων και ανασταλτικών παραγόντων στην ενσωμάτωση των διεθνών αγορών. Οι διάφορες σημαντικές τεχνολογικές καινοτομίες και ανακαλύψεις που επέτρεψαν την ευκολότερη και ταχύτερη μεταφορά προϊόντων και είχαν σαν αποτέλεσμα σημαντική μείωση του κόστους μεταφοράς συνέβαλαν ιδιαίτερα στην εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης.

2.2 Η ιστορική εξέλιξη των διεθνών κεφαλαιακών ροών.

Η διεθνής μεταφορά κεφαλαίων από τις αναπτυγμένες προς τις αναπτυσσόμενες χώρες κατά τον 19^ο αιώνα υπήρξε ιδιαίτερα εκτεταμένη με τη Βρετανία να διαδραματίζει τον σημαντικότερο ρόλο.

Τα Βρετανικά κεφάλαια στο εξωτερικό από 17% των συνολικών κεφαλαίων της Βρετανίας το 1870 έφτασαν στο 33% το 1913. Η σημασία και ο ιδιαίτερα μεγάλος όγκος των διεθνών κεφαλαιακών ροών την εποχή εκείνη από τη Βρετανία προς το εξωτερικό γίνεται αντιληπτός αν εξεταστούν ως ποσοστό του Βρετανικού ΑΕΠ της εποχής.

Οι Βρετανικές ροές κεφαλαίων προς το εξωτερικό έφτασαν το 7.7% του Βρετανικού Α.Ε.Π το 1872, το 6.9% το 1888, ενώ για το 1911 αντίστοιχα έφτασαν το 8.7%. Καμία χώρα κατά τον 20^ο αιώνα και μέχρι σήμερα, συμπεριλαμβανομένων των Η.Π.Α., δεν προχώρησε σε τέτοια εξαγωγή κεφαλαίων στο εξωτερικό. Είναι χαρακτηριστικό ότι τα πλεονάσματα του ισοζυγίου πληρωμών δύο σημαντικών εξαγωγικών χωρών, της Ιαπωνίας και της Γερμανίας, κατά τη δεκαετία του 1980, μία εποχή κατά την οποία παρουσίασαν έντονη εξαγωγική δραστηριότητα, έφτασαν περίπου στο 4 – 5% του Α.Ε.Π. των χωρών αυτών (Ο' Rourke, 2001).

Αντίστοιχα, οι εισροές κεφαλαίων από το εξωτερικό υπήρξαν επίσης ιδιαίτερα σημαντικές για μία σειρά χωρών κατά τον 19^ο αιώνα. Το μερίδιο ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) στον πάγιο σχηματισμό κεφαλαίου κατά το χρονικό διάστημα από το 1870 έως το 1910 για χώρες όπως ο Καναδάς έφτανε το 37%, για την Αργεντινή το 70%, ενώ για το Μεξικό το αντίστοιχο ποσοστό έφτανε μέχρι και το 75%. Το αντίστοιχο ποσοστό κατά τις δεκαετίες του 1980 και του 1990 για τις κεφαλαιακές ροές προς τις αναπτυσσόμενες χώρες κυμαίνονταν μεταξύ 10 – 20%, ενδεικτικό της ιδιαίτερα μεγάλης ροής διεθνών κεφαλαίων κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα σε σχέση με τα τέλη του ίδιου αιώνα.

Το γεγονός αυτό καταδεικνύει την εξαιρετικά μεγάλη σημασία των διεθνών κεφαλαιακών ροών κατά τον 19^ο αιώνα και αποτελεί περαιτέρω ένδειξη ότι η παγκοσμιοποίηση δεν αποτελεί ένα νέο φαινόμενο, τόσο όσον αφορά την μετακίνηση προϊόντων όσο και την αντίστοιχη διεθνή μεταφορά κεφαλαίων. Οι διεθνείς κεφαλαιακές ροές υπήρξαν ανέκαθεν ιδιαίτερα σημαντικές για το παγκόσμιο οικονομικό σύστημα.

Οι διεθνείς αγορές κεφαλαίου ακολούθησαν μία πορεία και τάση όσον αφορά τη διεθνή ενσωμάτωση ανάλογη με τις αντίστοιχες αγορές προϊόντων. Έτσι, παρουσιάστηκε αντίστοιχη μείωση των διεθνών κεφαλαιακών ροών κατά τη δεκαετία του 1920, ενώ μετά την Μεγάλη Ύφεση μία σειρά κρατικών χρεοκοπιών οδήγησε σε περαιτέρω περιορισμό των διεθνών κεφαλαιακών ροών και της πρόσβασης σε διεθνή κεφάλαια. Μεταξύ του 1945 και της δεκαετίας του 1970 οι διεθνείς κεφαλαιακές ροές περιορίζονταν κυρίως στη μορφή των κρατικών επενδύσεων στο εξωτερικό. Από τη

δεκαετία του 1970 και έπειτα παρατηρείται εκ νέου αποκατάσταση των διεθνών κεφαλαιακών ροών και ανάδειξη της σημασίας τους (O'Rourke, 2001).

Αναφορικά με την ενσωμάτωση των διεθνών αγορών κεφαλαίου στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, ενώ κατά τον 19^ο αιώνα οι διεθνείς αγορές κεφαλαίου ήταν ιδιαίτερα ενσωματωμένες, η οικονομική αναταραχή που επακολούθησε με τη Μεγάλη Ύφεση και τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο οδήγησε σε μείωση του βαθμού ενσωμάτωσης των διεθνών αγορών κεφαλαίου. Σύμφωνα με την έρευνα του Taylor [30], ο βαθμός ενσωμάτωσης των διεθνών αγορών κεφαλαίου υπήρξε μεγαλύτερος τη χρονική περίοδο από τη δεκαετία του 1870 μέχρι τη δεκαετία του 1920 σε σχέση με τον αντίστοιχο βαθμό ενσωμάτωσης μεταξύ των δεκαετιών 1970 και 1990.

Κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αιώνα και μέχρι και σήμερα παρατηρείται εκ νέου αύξηση των διεθνών κεφαλαιακών ροών και αύξηση της ενσωμάτωσης και της σημασίας των διεθνών αγορών κεφαλαίου.

Σημαντικό ρόλο στις διεθνείς ροές κεφαλαίου διαδραμάτισαν και διαδραματίζουν οι ξένες άμεσες επενδύσεις (ΞΑΕ), τόσο κατά τον 19^ο αιώνα όσο και μέχρι σήμερα. Τη δεκαετία του 1910 το 35% του αποθέματος διεθνούς μακροχρόνιου χρέους αποτελούνταν από ξένες άμεσες επενδύσεις (Dunning, 1993). Το αντίστοιχο ποσοστό για το μερίδιο των ξένων άμεσων επενδύσεων ως ποσοστό των διεθνών κεφαλαιακών ροών ιδιωτών τη δεκαετία του 1970 έφτανε το 16.8%, ενώ τη δεκαετία του 1990 το ποσοστό αυτό ανήλθε στο 50.3%. Το ποσοστό των ξένων άμεσων επενδύσεων (ΞΑΕ) ως ποσοστό του παγκόσμιου Α.Ε.Π τη δεκαετία του 1910 έφτανε το 13% (Jones, 1996). Οι ξένες άμεσες επενδύσεις ως ποσοστό του παγκόσμιου Α.Ε.Π ξεπέρασαν το αντίστοιχο ποσοστό της περιόδου εκείνης, φτάνοντας το 16% του παγκόσμιου Α.Ε.Π μόλις το 1999, ενώ για την ίδια χρονιά το ποσοστό διεθνώς των εισροών ξένων άμεσων επενδύσεων ως ποσοστό του πάγιου σχηματισμού κεφαλαίου έφτασε το 14% (Williamson, 2002).

Κατά τον 20^ο αιώνα παρατηρήθηκε μεταβολή στην τομεακή διάθρωση των κεφαλαιακών ροών. Ιδιαίτερα προς τα τέλη του 20^{ου} αιώνα σημαντικότερο ποσοστό των διεθνών κεφαλαιακών ροών κατευθύνονταν προς τη βιομηχανία και τον χρηματοπιστωτικό τομέα. Έτσι, ενώ τη δεκαετία του 1910 το 55% του αποθέματος

άμεσων ξένων επενδύσεων αφορούσε τον πρωτογενή τομέα, το 20% αφορούσε τους σιδηροδρόμους, το 15% τη μεταποίηση και το 10% το εμπόριο (Dunning, 1993), τα αντίστοιχα ποσοστά όσον αφορά τη διάρθρωση των ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση κατά τη δεκαετία του 1990 ήταν μόλις 6% για τον πρωτογενή τομέα, 31% για τον μεταποιητικό και 63% για τον τομέα των υπηρεσιών (Baldwin & Martin, 1999). Στις Η.Π.Α, την αντίστοιχη περίοδο, σχεδόν το 50% των άμεσων ξένων επενδύσεων κατευθύνεται στις υπηρεσίες και το 35% στη μεταποίηση (Bordo, Eichengreen & Kim, 1998).

Συνεπώς, μεταξύ 19^{ου} και 20^{ου} αιώνα παρατηρείται σημαντική μεταβολή στην τομεακή διάρθρωση των κεφαλαιακών ροών και των άμεσων ξένων επενδύσεων, ενώ παράλληλα συντελείται μία ακόμη σημαντική μεταβολή, καθώς κατά τον 20^ο αιώνα και μέχρι και σήμερα οι βραχυπρόθεσμες διεθνείς κεφαλαιακές ροές παρουσιάζουν σημαντική αύξηση σε σχέση με τις μακροπρόθεσμες τοποθετήσεις των διεθνών κεφαλαίων συγκριτικά με τον 19^ο αιώνα (Bordo, Eichengreen & Kim, 1998).

Μία ακόμη σημαντική εξέλιξη όσον αφορά τις διεθνείς ξένες άμεσες επενδύσεις αποτελεί το γεγονός ότι ενώ στα τέλη του 19^{ου} αιώνα η πλειοψηφία των επενδύσεων γινόταν από εταιρείες με έδρα σε μία χώρα, από τα τέλη του 20^{ου} αιώνα και μέχρι και σήμερα μεγάλος όγκος των ξένων άμεσων επενδύσεων πραγματοποιείται από πολυεθνικές οι οποίες δραστηριοποιούνται τόσο στη χώρα προέλευσης τους όσο και στις χώρες στις οποίες αναλαμβάνουν τις ξένες άμεσες επενδύσεις.

2.3 Μεταναστευτικά ρεύματα

Μία τρίτη σημαντική διάσταση της παγκοσμιοποίησης αποτελεί η μετανάστευση, δηλαδή οι διεθνείς ροές ανθρώπων. Οι σημαντικές τεχνολογικές καινοτομίες που έλαβαν χώρα από το 19^ο αιώνα και έπειτα κατέστησαν σαφώς ευκολότερη τη μετακίνηση των ανθρώπων ακόμη και μεταξύ των ηπείρων και συνέβαλαν έτσι σημαντικά στην αύξηση των διεθνών ροών ανθρώπων. Οι διεθνές ροές ανθρώπινου δυναμικού δεν αποτελούν νέο φαινόμενο που παρουσιάστηκε τη σημερινή εποχή της παγκοσμιοποίησης.

Έτσι, στα τέλη του 19^{ου} αιώνα και στις αρχές του 20^{ου} παρατηρείται ιδιαίτερα μεγάλη αύξηση στις διεθνείς ροές ανθρώπων, με τη μεταναστευτική πολιτική διεθνώς την εποχή εκείνη να θεωρείται ιδιαίτερα φιλελεύθερη. Μεταξύ 1820 και 1914 σχεδόν 60 εκατομμύρια ευρωπαίοι μετανάστευσαν στις χώρες του Νέου Κόσμου, συμπεριλαμβανομένων της Βόρειας και της Νότιας Αμερικής και της Αυστραλίας, με την ετήσια μετανάστευση από την Ευρώπη στα μέσα του 19^{ου} αιώνα να φτάνει τους 300.000 ανθρώπους ανά έτος και στα τέλη του αιώνα να ανέρχεται σε ετήσια βάση στο ένα εκατομμύριο ανθρώπους (Hatton & Williamson, 1998).

Οι μεταναστευτικές ροές από ορισμένες χώρες κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα υπήρξαν ιδιαίτερα σημαντικές παρουσιάζοντας μεγάλο όγκο. Από τη δεκαετία του 1880 και μέχρι τις αρχές του 20^{ου} αιώνα ο ρυθμός μετανάστευσης ανά χιλίους κατοίκους ήταν 141.7 μετανάστες ανά χιλίους κατοίκους για την Ιρλανδία, 95.2 μετανάστες για τη Νορβηγία και 85.8 μετανάστες ανά χιλίους κατοίκους για τις Ηνωμένες Πολιτείες, ενώ για την Αργεντινή έφτανε μέχρι και τους 221.7 μετανάστες ανά χιλίους κατοίκους.

Οι ιδιαίτερα αυξημένες σημαντικές ροές ανθρώπων συνεχίζονται και στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, με σημαντικές μετακινήσεις μεταξύ της Ευρώπης και των χωρών του Νέου Κόσμου και την Ασία. Ενδεικτικά, ο ρυθμός μετανάστευσης ανά χιλίους κατοίκους έφτανε τους 107.7 μετανάστες για την Ιταλία, τους 167.6 μετανάστες για τον Καναδά, τους 102 μετανάστες για την Κούβα και τους 291.8 μετανάστες για την Αργεντινή.

Γίνεται εμφανές ότι οι μεταναστευτικές ροές υπήρξαν ιδιαίτερα σημαντικές από τα τέλη του 19^{ου} αιώνα και έπειτα και μία ανάλογη τάση συνεχίζεται ακόμη και σήμερα. Σύμφωνα με εκτιμήσεις του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών ο συνολικός αριθμός μεταναστών από το 1965 μέχρι και το 1990 αντιστοιχούσε στο 2.3% του παγκόσμιου πληθυσμού (O'Rourke, 2001).

Σημαντικές μεταναστευτικές ροές από το δεύτερο μισό του 20^{ου} αιώνα και έπειτα παρατηρούνται και προς τη Δυτική Ευρώπη και τη Βόρεια Αμερική, με το συνολικό ποσοστό των μεταναστών στον συνολικό πληθυσμό να αυξάνεται από το 3.6% στο 6.1%

για τη Δυτική Ευρώπη και το αντίστοιχο ποσοστό στη Βόρεια Αμερική να φτάνει το 8.6% από 6%.

Οι διεθνείς μετακινήσεις ανθρώπων από τις αναπτυσσόμενες προς τις αναπτυγμένες χώρες αποτελούν σημαντικό χαρακτηριστικό του σύγχρονου κόσμου και κατά τα τέλη του 20^{ου} αιώνα. Έτσι, οι ετήσιοι ρυθμοί μετανάστευσης κατά την τελευταία δεκαετία του 20^{ου} αιώνα ανέρχονται σε ετήσια βάση σε 30.000 μετανάστες στις Η.Π.Α, 70 με 80 χιλιάδες στον Καναδά, από 50 έως 80 χιλιάδες στη Γερμανία και 50 χιλιάδες στην Αυστραλία (O'Rourke, 2001).

Καθώς καθίσταται όλο και ευκολότερη η μετακίνηση ανθρώπων από τη μία πλευρά του πλανήτη στην άλλη και παρατηρούνται όλο και μεγαλύτερες ροές ανθρώπων στον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο, οι πραγματικοί αριθμοί πιθανώς να είναι αρκετά υψηλότεροι σε σχέση με τα διαθέσιμα επίσημα στοιχεία. Παρ' όλα αυτά αποτελεί γεγονός ότι οι διεθνείς ροές ανθρώπων φαίνεται να είναι μεγαλύτερες κατά τον 19^ο αιώνα και την πρώτη εποχή της παγκοσμιοποίησης σε σχέση με σήμερα.

Όσον αφορά τη σύνθεση του ανθρώπινου δυναμικού που μετακινείται μέσω των διεθνών μεταναστευτικών ροών κατά τον 19^ο αιώνα όσο και τον 20^ο, από τις φτωχότερες προς τις πλουσιότερες χώρες, πρόκειται κυρίως για άτομα νεαρής ηλικίας με χαμηλές δεξιότητες.

Παρ' όλα αυτά παρατηρείται και μία ποιοτική μεταβολή κατά τον 20ο αιώνα σε σχέση με τον 19ο αιώνα που σχετίζεται και με τις αυξανόμενες απαιτήσεις σε δεξιότητες του σύγχρονου τρόπου παραγωγής, με πολλές χώρες να ενθαρρύνουν τη μετανάστευση ανθρώπινου δυναμικού υψηλής κατάρτισης παρέχοντας μία σειρά κίνητρα και διευκολύνοντας τη μετανάστευση ατόμων ιδιαίτερα υψηλής κατάρτισης και δεξιοτήτων. Η εξέλιξη αυτή δημιουργεί μία σειρά ευκαιρίες αλλά και προβλήματα για διάφορες χώρες.

2.4 Παγκοσμιοποίηση και Κοινωνικό κράτος-το φαινόμενο της ανεργίας

Η σχέση της παγκοσμιοποίησης με το κοινωνικό κράτος είναι ότι το θίγει με διάφορους τρόπους. Αρχικά η παγκοσμιοποίηση προσβάλλει την μακροοικονομική αυτοτέλεια ενός κράτους και επομένως την ικανότητά του να προβεί στην άσκηση κοινωνικής πολιτικής. Επιπλέον, η παγκοσμιοποίηση οδήγησε στη μείωση της κοινωνικής προστασίας και του εργατικού κόστους. Αυτό οδήγησε και στη μείωση της κοινωνικής δύναμης και επιρροής των εργατικών συνδικάτων. Τέλος, η φιλελευθεροποίηση του παγκόσμιου εμπορίου και η ανταγωνιστικότητα οδήγησε σιγά σιγά στη διείδυση και στην υποκατάσταση της πολιτικής από την οικονομία.

Οι κανόνες γενικά που αναφέρονται στον ανταγωνισμό και η ελεύθερη μετακίνηση αγαθών, ανθρώπων και υπηρεσιών συχνά χρησιμοποιούνται για να διαψεύσουν τις εθνικές ρυθμίσεις και να προστατεύσουν τα κοινωνικά δικαιώματα, όπως για παράδειγμα τις ώρες εργασίας, την οργάνωση της εργασίας και τη σταθεροποίηση των τιμών. Αντίθετα με άλλα θεμελιώδη δικαιώματα, τα κοινωνικά δικαιώματα δεν αποτελούν βασικές αρχές της κοινής συνταγματικής παράδοσης των κρατών μελών και ούτε αρχές του ευρωπαϊκού δικαίου.

Τέλος, τα όρια που υπάρχουν μεταξύ του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα μπορούν εύκολα να δημιουργήσουν στον αποκλεισμό ευπαθών κοινωνικών ομάδων από την πρόσβαση σε δημόσια αγαθά. Οι αγώνες των εργαζομένων μπορούν να παράγουν βασικές πολιτισμικές αξίες κοινωνικής δικαιοσύνης που θα μπορέσουν να νικήσουν την ανταγωνιστικότητα με κάθε κόστος μέσα σε μια κοινωνία.

Έτσι, η ενίσχυση των εργατικών αγώνων σε διεθνικό επίπεδο και η δημιουργία μιας κοινής αντίληψης δημοσίου συμφέροντος από τους ευρωπαϊκούς λαούς μπορούν να οδηγήσουν σε μια δημοκρατική λογοδοσία του διεθνούς κεφαλαίου. Η προσπάθεια που κάνουν τα Ηνωμένα Έθνη για να ελέγχουν τις διεθνείς επιχειρήσεις να τηρούν τα ανθρώπινα δικαιώματα πρέπει να ενισχυθεί. Παράλληλα, η ανταγωνιστικότητα πρέπει να

συνδεθεί με την καινοτομία, την παραγωγικότητα και την υψηλή εξειδίκευση των εργαζομένων.

Επιπλέον, η απώλεια θεμελιωδών μηχανισμών διαμόρφωσης μακροοικονομικών πολιτικών σε εθνικό επίπεδο μπορεί και πρέπει να αναπληρωθεί σε ευρωπαϊκό επίπεδο με την κατοχύρωση της αρχής του κοινωνικού κράτους. Παρά τις υπαρκτές διαφορές στην ιστορία και στον τρόπο κατοχύρωσης των κοινωνικών πολιτικών στα ευρωπαϊκά κράτη η απόκρουση της νεοφιλελεύθερης επίθεσης εναντίον των εργατικών κατακτήσεων και κοινωνικών δικαιωμάτων και η πίστη στις αξίες του διαφωτισμού μπορεί να οδηγήσει σε μια θεμελίωση κοινωνικών δικαιωμάτων σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Ευρωπαϊκή κοινωνική πολιτική πρέπει να δημιουργηθεί και να στηρίζεται σε κοινές κοινωνικές αξίες και σε δημοκρατικές αρχές στις οποίες είναι βασισμένη. Τέλος, θα πρέπει να ενισχυθεί ο ρόλος των κοινωνικών εταίρων σε επίπεδο τόσο κρατών μελών όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Γεράσιμος Ιωάννης, 2014).

Η παγκοσμιοποίηση δεν είναι μια ελεγχόμενη διαδικασία, στην οποία μια τάξη πραγμάτων αναπτύσσει τις καινοτομίες, τις νέες σύγχρονες τεχνολογίες, τη γνώση και κατέχει τα κεφάλαια, την ενέργεια, το εργατικό δυναμικό. Ενεργεί ερήμην του εθνικού κράτους και της οργανωμένης κοινωνίας των πολιτών.

Από την αρχή, η παγκοσμιοποίηση είναι έργο των ισχυρών τμημάτων της ιδιωτικής οικονομίας και κατήργησε τα διεθνή εμπόδια στην ελεύθερη διακίνηση αγαθών, ανθρώπων και κεφαλαίων.

Επιπλέον με την κατάρρευση του συστήματος του υπαρκτού σοσιαλισμού η παγκοσμιοποίηση εξαπλώθηκε όλο και πιο γρήγορα σε όλο τον κόσμο. Η έλλειψη όμως πολιτικών δομών σε πολλές χώρες και η απογοήτευση της κοινωνίας οδήγησε σε πολλές περιπτώσεις στην καταστροφή του δημόσιου πλούτου.

Οι συγχωνεύσεις κυρίως ανταγωνιστικών εταιριών, οι οικονομικές συνεργασίες που οδηγούν σε ολιγοπώλια, και περιορισμός του ανταγωνισμού μεταξύ των εταιριών ανάγκασαν πολλά κράτη να συμβιβαστούν με αυτό το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης.

Επιπλέον, οι νέες τεχνολογίες εκμηδενίζουν τις αποστάσεις, επιταχύνουν την παραγωγή και διανομή των προϊόντων και των υπηρεσιών.

Απαξίωση της μισθωτής εργασίας – Η ανεργία ως δομικό φαινόμενο

Μέσα σε ένα παγκοσμιοποιημένο κόσμο η έννοια της εργασίας, όχι μόνο ως ποσοτικό μέγεθος, αλλά και ως φιλοσοφία της κοινωνίας απαξιώνεται συνεχώς. Οι νέες τεχνολογίες που εφαρμόζονται στην παραγωγική διαδικασία αντικαθιστούν συνεχώς την πνευματική και ανθρώπινη εργασία. Αυτό δεν είναι ένα φαινόμενο όλου του συνόλου των κρατών αλλά μερικών ιδιωτικών εταιρειών οι οποίες με τη βοήθεια της τεχνολογίας και της επιστήμης, το αναπαράγουν για να μονοπώλιά τους. Συνεπώς, όλο και λιγότεροι εργαζόμενοι χρειάζονται στην παραγωγική διαδικασία και αυτοί αντιμετωπίζονται ως υποδεέστερο μέγεθος εξαιτίας της τεχνολογίας. Κάτι το οποίο δεν είναι αναγκαίο για την διεξαγωγή της φθηνότερης οικονομικής ζωής μπορεί να θεωρηθεί περιττό και προβληματικό. Ο άνεργος στιγματίζεται σε μια κοινωνία επειδή δε χρησιμοποιεί όλο τον χρόνο του για να εκπαιδευτεί, ώστε να κατακτήσει, κάποτε, μια αμφίρροπη, προσωρινή και κακώς αμειβόμενη θέση εργασίας.

Τα ταλέντα των ανθρώπων και οι ικανότητές τους έχουν χαθεί και δεν υπάρχουν παρά μόνο στα στάδια που τα υποκατάστατα των αγορών το επιτρέπουν. Επίσης, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις και τα κοινωνικά δικαιώματα απαξιώνονται και αυτά μαζί με την εργασία. Η επικράτηση της μηχανικής παραγωγής δημιούργησε κοινωνική ανισορροπία, γεγονός που ήταν αναμενόμενο με την ανάπτυξη των σύγχρονων μεθόδων εργασίας και της εφαρμογής της τεχνολογίας.

Αυτές οι νέες συνθήκες παραγωγής καθιστούν αναπόφευκτη την επιβίωση όλων των κοινωνικών και οικονομικών ομάδων. Η ανεργία πλέον έγινε δομικό φαινόμενο του συστήματος, όπου η πρόοδος και η οικονομική ανάπτυξη έχουν προκαλέσει τεράστια προβλήματα και συνέπειες σε μεγάλα τμήματα και κατηγορίες του πληθυσμού, ακόμα και σε εξειδικευμένους επιστήμονες. (Μητρόπουλος Αλέξανδρος, 2006)

2.5 Η έννοια του διεθνούς εμπορίου και η ιστορική εξέλιξή του

Διεθνές εμπόριο αποτελούν οι διεθνείς εμπορικές σχέσεις που αναπτύσσονται ανάμεσα σε διαφορετικές χώρες και φέρνουν σε άμεση επαφή τις οικονομίες τους. Το διεθνές εμπόριο μπορεί να θεωρηθεί και παγκόσμιο αν αυτό γίνεται ανάμεσα σε χώρες όλου του κόσμου σε μια συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Για κάθε χώρα το διεθνές εμπόριο παίζει πολύ μεγάλο και σημαντικό ρόλο. Όταν αυξάνεται η ζήτηση των προϊόντων μιας χώρας αυξάνεται και η αγοραστική της δύναμη γεγονός που σημαίνει πως αυξάνονται και τα έσοδα της από την πώληση των προϊόντων της.

Παρ όλα αυτά υπάρχουν και δύσκολες συνθήκες που δημιουργούν πολύ μεγάλα προβλήματα στην εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου. Η επιβολή μεγάλων δασμών για την μεταφορά προϊόντων από χώρα σε χώρα και η έλλειψη συνθηκών ειρήνης μπορούν να περιορίσουν σε μεγάλο βαθμό την εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου. Επιπλέον, σε πολλές χώρες δε γίνονται καθόλου επενδύσεις ή γίνονται σε μικρό βαθμό, γεγονός που σημαίνει πως οι φτωχότερες χώρες δε μπορούν να ενισχυθούν από πλουσιότερες και όλη αυτή η φτώχεια δε βοηθάει καθόλου τις διεθνείς συναλλαγές.

Πρόσθετα εμπόδια που καθιστούν δύσκολο το διεθνές εμπόριο είναι η παγκόσμια οικονομική κρίση και το κόστος μεταφοράς το οποίο σε πολλές περιπτώσεις είναι υψηλό και αυτό οδηγεί αυτόματα στην αύξηση των τιμών των αγαθών.

Το διεθνές εμπόριο υπήρχε πάντα μεταξύ των κοινωνιών και των χωρών αλλά οι πρωτόγονες κοινωνίες δεν το ασκούσαν με τη σύγχρονη έννοια όπως στις μέρες μας. Οι σχέσεις μεταξύ των περισσότερων κοινωνιών δεν ήταν καλές και τα προϊόντα που υπήρχαν στο εσωτερικό τους ήταν με την επιβολή των αρχηγών τους.

Μια αρχική μορφή συναλλαγών ήταν το άφωνο εμπόριο και έπειτα το κανονικό εμπόριο που λάμβανε χώρα σε ειρηνικές περιόδους μεταξύ των χωρών. Στη συνέχεια επικράτησε το περιοδικό εμπόριο μέχρι που το διαδέχτηκε το μόνιμο και διαρκές εμπόριο το οποίο

αναπτύχθηκε όταν δημιουργήθηκαν ασφαλείς συνθήκες για τις τηλεπικοινωνίες και την μεταφορά των προϊόντων (Τοψίδης-Φιλίππου 2007).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΕΣ ΓΥΡΩ ΑΠΟ ΤΗΝ

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ένα σύνθετο φαινόμενο με ποικίλες εκφάνσεις και διαστάσεις. Συνεπώς στην προσπάθεια κατανόησης της και ανάδειξης των ευκαιριών αλλά και των προβλημάτων που δημιουργεί έχουν γίνει διάφορες προσπάθειες και έχουν δοθεί διάφορες ερμηνείες γύρω από τι συνιστά την παγκοσμιοποίηση, ποια είναι η ερμηνεία της και ποιες διαστάσεις της πολιτικής, κοινωνικής και οικονομικής ζωής αφορά και επηρεάζει.

Διάφοροι ακαδημαϊκοί, διανοούμενοι και διαμορφωτές κοινής γνώμης έχουν επισημάνει τέσσερις βασικές διαστάσεις και ερμηνείες της παγκοσμιοποίησης στην προσπάθεια ερμηνείας και κατανόησης του φαινομένου. Οι συνήθεις κύριες ερμηνείες που δίδονται γύρω από την παγκοσμιοποίηση και τις μορφές που λαμβάνει και πώς αυτές εκδηλώνονται στην πράξη και διαμορφώνουν τον σύγχρονο κόσμο αφορούν την παγκοσμιοποίηση ως διεθνοποίηση, την παγκοσμιοποίηση ως φιλελευθεροποίηση, την ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης ως δυτικοποίηση και την παγκοσμιοποίηση ως οικουμενικότητα (Taylor, 1998). Οι διάφορες αυτές ερμηνείες παρουσιάζονται παρακάτω.

3.1 Η παγκοσμιοποίηση ως διεθνοποίηση

Η πρώτη ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης αφορά την παγκοσμιοποίηση ως διεθνοποίηση. Με βάση την ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης ως διεθνοποίησης δίδεται έμφαση στην ιδιαίτερα μεγάλη αύξηση του όγκου των συναλλαγών, της αλληλεπίδρασης και της αλληλεξάρτησης μεταξύ των κρατών. Προβάλλεται ιδιαίτερα το γεγονός ότι σε έναν παγκοσμιοποιημένο κόσμο οι ιδέες ξεπερνούν τα εθνικά σύνορα των διαφόρων κρατών και τα εμπορεύματα, τα κεφάλαια και οι άνθρωποι μετακινούνται με σχετική ευκολία και χωρίς ιδιαίτερους περιορισμούς λαμβάνοντας έτσι μία διεθνή και παγκόσμια διάσταση.

Σύμφωνα με αυτή την ερμηνεία η παγκοσμιοποίηση αποτελεί απλά μία ιδιαίτερα έντονη μορφή διεθνοποίησης (Hirst & Thompson, 1999), ενώ επισημαίνεται και το γεγονός ότι διάφορες εκφάνσεις της παγκοσμιοποίησης που παρατηρούνται στον σύγχρονο κόσμο έχουν εμφανιστεί κατά το παρελθόν και σε άλλες χρονικές περιόδους και παρά το γεγονός ότι κυριαρχεί η εντύπωση ότι έχουν λάβει πιο έντονη μορφή, εντούτοις δεν αποτελούν ένα πρωτοφανές φαινόμενο. Τονίζεται μάλιστα ότι όσον αφορά ορισμένες σημαντικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης όπως η μετακίνηση εμπορευμάτων, κεφαλαίων και ανθρώπων παρουσιάζονταν επίσης ιδιαίτερα έντονη δραστηριότητα και κατά τον 19^ο αιώνα (Scholte, 2002).

Σύμφωνα με την προσέγγιση αυτή, η παγκοσμιοποίηση μπορεί να μελετηθεί και να ερμηνευθεί με τα μεθοδολογικά εργαλεία των διεθνών σχέσεων και των διεθνών οικονομικών. Η παγκοσμιοποίηση θεωρείται ως ένα εγγενές χαρακτηριστικό του διεθνούς συστήματος και της διεθνούς οικονομίας (Taylor, 1998), όπου σε συγκεκριμένες χρονικές περιόδους λαμβάνει πιο έντονη μορφή ανάλογα και με τις διεθνείς πολιτικές, οικονομικές και τεχνολογικές εξελίξεις που συντελούνται, ενώ σε άλλες χρονικές περιόδους υποχωρεί.

3.2 Η παγκοσμιοποίηση ως φιλελευθεροποίηση

Σύμφωνα με μία άλλη κύρια ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης αυτή ερμηνεύεται ως φιλελευθεροποίηση, ως η προσπάθεια δηλαδή της άρσης των εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση εμπορευμάτων, ανθρώπων και κεφαλαίων προκειμένου δηλαδή να ελαχιστοποιηθούν τα εμπόδια που θέτουν διάφοροι περιορισμοί και τα σύνορα μεταξύ των κρατών στη δημιουργία ενός πιο παγκοσμιοποιημένου και ανοιχτού κόσμου.

Τονίζεται η διαδικασία άρσης των περιορισμών στο διεθνές εμπόριο και τη μετακίνηση των ανθρώπων, όπως η κατάργηση των δασμών και των μη δασμολογικών εμποδίων στο διεθνές εμπόριο, η άρση των κεφαλαιακών και συναλλαγματικών περιορισμών που περιορίζουν την ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και η προσπάθεια για την κατάργηση των περιορισμών στην ελεύθερη μετακίνηση ανθρώπων, όπως οι απαιτήσεις για έκδοση βίζας κλπ.

Με βάση αυτή την ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης λαμβάνουν χώρα και μία σειρά πολιτικών αντιπαραθέσεων διεθνώς, ως προς το ρόλο της παγκοσμιοποίησης και της οικονομικής φιλελευθεροποίησης στα πλαίσια αυτής και αν οι δύο αυτές έννοιες ταυτίζονται.

Οι υποστηρικτές της παγκοσμιοποίησης και των διαφόρων πολιτικών που οδηγούν σε φιλελευθεροποίηση της παγκόσμιας οικονομικής δραστηριότητας διατείνονται πως η οικονομική φιλελευθεροποίηση που συνεπάγεται η παγκοσμιοποίηση, με βάση αυτή την ερμηνεία, οδηγεί σε μεγαλύτερη εξωστρέφεια των οικονομιών, συνετή δημοσιονομική πολιτική και προώθηση μίας σειράς ιδιωτικοποιήσεων και αύξηση της ευημερίας και της ανάπτυξης αλλά και την εξάπλωση της δημοκρατίας και της ελευθερίας.

Οι πολέμιοι της φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης, αντιτείνουν πως η εφαρμογή της οικονομικής φιλελευθεροποίησης και του περιορισμού του κρατικού παρεμβατισμού και της άρσης των εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων και κεφαλαίων θα οδηγήσει σε αύξηση της φτώχειας και της ανισότητας, την όξυνση των

κοινωνικών αντιθέσεων και θα επιφέρει οικολογικά και περιβαλλοντικά προβλήματα και οδηγεί σε έλλειμμα δημοκρατίας.

Ταυτόχρονα, πολλοί επικριτές της φιλελεύθερης παγκοσμιοποίησης αμφισβητούν ότι η παγκοσμιοποίηση ταυτίζεται απαραίτητα με την φιλελευθεροποίηση και προτείνουν εναλλακτικές μορφές προώθησης και οργάνωσης της παγκοσμιοποίησης που προτάσσουν την οικολογία, την κοινωνική δικαιοσύνη και τη δημοκρατία (Scholte, 2005).

3.3 Η παγκοσμιοποίηση ως οικουμενικότητα (universalism)

Η ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης ως οικουμενικότητα αναφέρεται στην εξάπλωση συνηθειών, τρόπων ζωής και κοινών προϊόντων μεταξύ των διαφόρων περιοχών του πλανήτη που λαμβάνει χώρα στο σημερινό στάδιο της διαδικασίας της παγκοσμιοποίησης.

Η ερμηνεία αυτή προβάλλει τη δημιουργία και την εξάπλωση κοινών πολιτισμικών, οικονομικών και πολιτικών νορμών και αντιλήψεων καθώς και τη χρήση προϊόντων τα οποία αποτελούν μέρος της καθημερινότητας όλο και περισσότερων ανθρώπων που λαμβάνει χώρα μέσα από τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και της δημιουργίας ενός λιγότερο κατακερματισμένου και περισσότερο συνεκτικού κόσμου μέσω της ύπαρξης κοινών εμπειριών και καθημερινών συνηθειών.

Παρ' όλα αυτά και με βάση αυτή την ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης, η σημερινή της φάση δεν αποτελεί κάτι πρωτόγνωρο στην παγκόσμια ιστορία. Η μαζική μετανάστευση προς διάφορες χώρες, ακόμη και σε διαφορετικές ηπείρους, αποτελεί διαχρονικό φαινόμενο στην ανθρώπινη ιστορία και δεν αποτελεί αποκλειστικά έκφραση της σύγχρονης μορφής της παγκοσμιοποίησης (Gamble, 1994).

Ταυτόχρονα, ιδέες και θρησκείες έχουν οικουμενική διάσταση εδώ και χιλιάδες χρόνια ενώ και τα εμπορεύματα μετακινούνται ακόμα και μεταξύ ηπείρων εδώ και αιώνες. Με βάση και αυτή την ερμηνεία συνεπώς, η παρούσα φάση της παγκοσμιοποίησης παρουσιάζει πολλά κοινά στοιχεία και ομοιότητες με προηγούμενες περιόδους και εποχές.

3.4 Η παγκοσμιοποίηση ως δυτικοποίηση

Μία άλλη κύρια ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης είναι αυτή που την εκλαμβάνει ως δυτικοποίηση. Κατά κάποιο τρόπο σχετίζεται με την προηγούμενη ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης ως οικουμενικότητας, μόνο που στο επίκεντρο αυτής της ερμηνείας βρίσκονται οι δυτικές αρχές και αξίες.

Συνεπώς, με βάση αυτή την ερμηνεία οι δυτικές αρχές, νόρμες και αξίες, όπως ο ορθολογισμός, η ελεύθερη αγορά και η αστικοποίηση εξαπλώνονται σε διάφορες γωνιές του πλανήτη εκτοπίζοντας παραδοσιακές αρχές και αξίες, καθώς και τρόπους ζωής και κοινωνικής οργάνωσης.

Αποτελεί γεγονός ότι στην παρούσα φάση της παγκοσμιοποίησης συνέβαλαν ιδιαίτερα δυτικές αρχές και αξίες, όπως ο ορθολογισμός, η οικονομία της αγοράς, καθώς και διάφορες τεχνολογικές καινοτομίες, παράλληλα με διάφορες σύγχρονες μορφές κρατικής οργάνωσης που αναπτύχθηκαν αρχικά στη δύση. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα την εξάπλωση των δυτικών αξιών και του δυτικού τρόπου ζωής και κοινωνικής οργάνωσης σε διάφορες περιοχές του πλανήτη.

Σημαντικό ρόλο στην ερμηνεία της παγκοσμιοποίησης ως δυτικοποίηση παίζει το γεγονός ότι για πολλές αναπτυσσόμενες χώρες ο δυτικός τρόπος ζωής και οικονομικής οργάνωσης θεωρείται ο πλέον αναπτυγμένος και συνεπώς επιχειρούν να τον μιμηθούν ως τον πλέον κατάλληλο προκειμένου να πετύχουν ανάλογη οικονομική ανάπτυξη.

Ταυτόχρονα, στην κυριαρχία του δυτικού τρόπου ζωής και κοινωνικής και οικονομικής οργάνωσης συμβάλει και η ανάπτυξη της τεχνολογίας επικοινωνιών και πληροφοριακής τεχνολογίας, η οποία παράγεται κατά κύριο λόγο στη δύση (Bitzenis, 2004).

Παράλληλα, αποτελεί γεγονός η κυριαρχία διάφορων σύγχρονων δυτικών πολιτιστικών προϊόντων από τον χώρο της μουσικής, του κινηματογράφου και της

τηλεόρασης, τα οποία διαμορφώνουν αντιλήψεις ιδιαίτερα μεταξύ των νέων και τα οποία προωθούνται ενεργά από τις δυτικές πολυεθνικές εταιρείες.

Παρ' όλα αυτά, η δυτική κυριαρχία δεν γίνεται αποδεκτή από όλες τις εθνότητες και από το γεγονός αυτό απορρέουν διάφορες εντάσεις και συγκρούσεις κυρίως γύρω από πολιτισμικά θέματα, αρχές και αξίες, όταν υπάρχει η αίσθηση ότι γίνεται προσπάθεια να επιβληθούν οι δυτικές αξίες εις βάρος των τοπικών αξιών και αντιλήψεων.

Αντίθετα, μετά και την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης, ο δυτικός τρόπος οικονομικής οργάνωσης γίνεται σε γενικές γραμμές αποδεκτός παγκόσμια και δεν αποτελεί πλέον αντικείμενο διαμάχης (Rodrik, 1999).

Συμπερασματικά, υπάρχουν διάφορες ερμηνείες της παγκοσμιοποίησης με βάση ποιες από τις διαστάσεις της σύγχρονης παγκοσμιοποίησης επιλέγουν να εστιάσουν και θεωρούν σημαντικότερες. Καθώς η παγκοσμιοποίηση αποτελεί ένα ιδιαίτερα σύνθετο φαινόμενο με ποικίλες εκφάνσεις και διαστάσεις, η προσπάθεια κατανόησης, ανάλυσης και ερμηνείας του φαινομένου θα πρέπει να λαμβάνει υπόψη όλες τις σύγχρονες μορφές του καθώς και τον τρόπο με τον οποίο επηρεάζει τον σύγχρονο τρόπο ζωής προκειμένου η παγκοσμιοποίηση να γίνει κατανοητή με ακρίβεια και σε όλη της την έκταση και εύρος συνεπειών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΣΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ

ΕΜΠΟΡΙΟ

Η Ελλάδα μέσω της συμμετοχής της στον Παγκόσμιο Οργανισμό Εμπορίου (ΠΟΕ) και την Ευρωπαϊκή Ένωση αποτελεί μία ανοιχτή οικονομία η οποία συμμετέχει στο διεθνές εμπόριο και τις διεθνείς οικονομικές ροές. Η συμμετοχή της Ελλάδας στους δύο αυτούς σημαντικούς υπερεθνικούς οργανισμούς, και ιδιαίτερα στην Ε.Ε. και την Ευρωζώνη, την καθιστά στο επίκεντρο αυξημένων διεθνών οικονομικών ροών, μέσω της ελεύθερης μετακίνησης προϊόντων, ανθρώπων και κεφαλαίων.

Όσον αφορά τις εξαγωγές και τις εισαγωγές της Ελλάδας, για το 2013 η συνολική αξία του εξωτερικού εμπορίου, του αθροίσματος δηλαδή των εισαγωγών και των εξαγωγών, κυμάνθηκε στα επίπεδα των 74.420.548.831 ευρώ. Το εμπορικό ισοζύγιο κατέγραψε για πολλοστή φορά έλλειμμα, το οποίο κυμάνθηκε σε επίπεδα της τάξης των 19.28 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η συνολική αξία των εισαγωγών στην περίπτωση της Ελλάδας ξεπερνά σταθερά την αντίστοιχη των εξαγωγών, με το αντίστοιχο έλλειμμα να καλύπτεται από τον τουρισμό, τη ναυτιλία, τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες και τον εξωτερικό δανεισμό.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η διάρθρωση και η εξέλιξη των Ελληνικών εισαγωγών και εξαγωγών, καθώς και του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας και οι κυριότεροι εμπορικοί εταίροι της Ελλάδας και οι ξένες άμεσες επενδύσεις.

4.1 Διάρθρωση και εξέλιξη των Ελληνικών εξαγωγών

Όσον αφορά τις εξαγωγές, με βάση τα τελευταία επίσημα στοιχεία, αυτές έφτασαν τα 27.571.404.308 ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 15% του Α.Ε.Π της Ελλάδας για το

2013, παρουσιάζοντας μικρή μείωση σε σχέση με το 2012 της τάξης των 13.892.487 εκατομμυρίων ευρώ (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2014). Μετά την μείωση των εξαγωγών για το 2009, οι Ελληνικές εξαγωγές παρουσίασαν τα επόμενα χρόνια σταθερά ανοδική τάση, παρά τη μικρή μείωση για το 2014.

Έτσι, ενώ για το 2009 οι εξαγωγές της Ελληνικής οικονομίας κυμάνθηκαν στα 17.673.733.211 ευρώ παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με το 2008 κατά 3.645.522.004 ευρώ, το 2010 αυξήθηκαν κατά 3.466.626.581 εκατομμύρια ευρώ και έφτασαν τα 21.140.359.792 ευρώ. Το 2011 κατέγραψαν περαιτέρω σημαντική άνοδο κατά 3.152.662.040 ευρώ και έφτασαν τα 24.293.021.832 ευρώ. Η ανοδική αυτή τάση συνεχίστηκε και για το 2012 με τις εξαγωγές να φτάνουν τα 27.585.296.795 (Ελληνική Στατιστική Αρχή, 2014).

Παρατηρείται συνεπώς ότι παρά την κρίση που πλήττει την Ελλάδα οι Ελληνικές εξαγωγές παρουσιάζουν σταθερά ανοδική τάση τα τελευταία χρόνια, με τις Ελληνικές επιχειρήσεις να αναζητούν νέες αγορές προκειμένου να ανταπεξέλθουν στη μειωμένη εσωτερική ζήτηση. Η δυνατότητα εισόδου και εκμετάλλευσης νέων αγορών αποτελεί ένα από τα πλέον σημαντικά οφέλη του διεθνούς εμπορίου για τις επιχειρήσεις μίας ανοιχτής οικονομίας, η οποία συμμετέχει στο διεθνές εμπόριο και τις διεθνείς οικονομικές ροές. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η διάρθρωση των Ελληνικών εξαγωγών ανά παραγωγικό κλάδο και η αξία τους σε εκατομμύρια ευρώ για τα τρία προηγούμενα έτη.

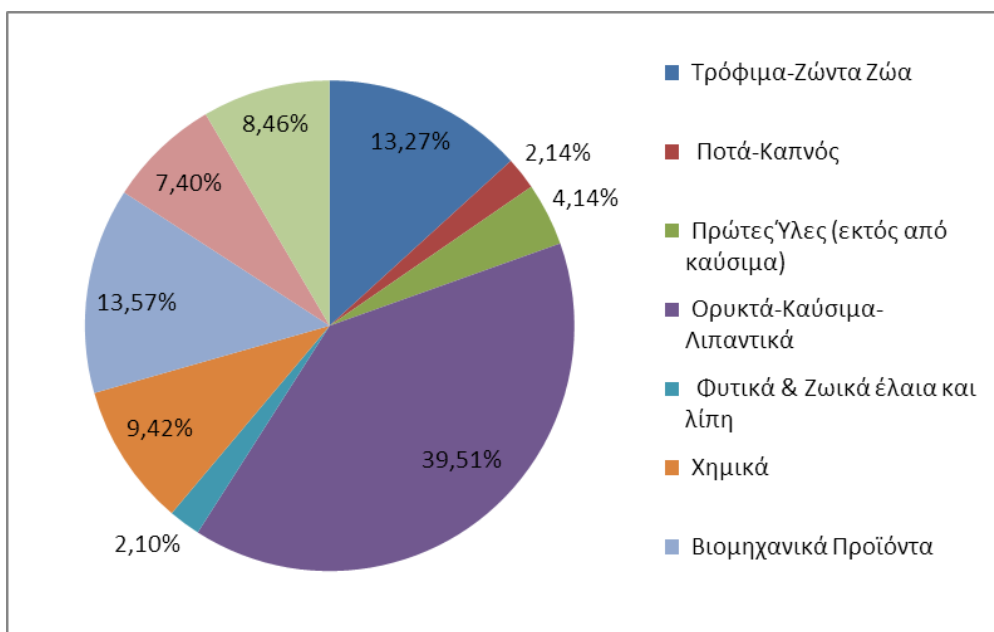
Πίνακας 4.1 : Ελληνικές εξαγωγές ανά κλάδο σε εκατομμύρια ευρώ (Πηγή: [34])

	2011	2012	2013
Τρόφιμα -Ζώντα Ζώα	3,474	3,609	3,656
Ποτά-Καπνός	593	636	590
Πρώτες Ύλες (εκτός από καύσιμα)	989	1,255	1,141
Ορυκτά-Καύσιμα-Λιπαντικά	7,399	10,649	10,887
Φυτικά & Ζωικά έλαια και λίπη	358	402	580
Χημικά	2,466	2,473	2,595
Βιομηχανικά Προϊόντα	4,302	3,911	3,738
Μηχανές & Μεταφορικά Μέσα	2,279	2,328	2,039

Λοιπά	2,435	2,322	2,330
ΣΥΝΟΛΟ	24,295	27,585	27,556

Παρατηρούμε ότι η κατηγορία των ορυκτών, των καυσίμων και των λιπαντικών παρουσιάζει τη μεγαλύτερη εξαγωγική δραστηριότητα και ακολουθεί η κατηγορία των τροφίμων και των ζώντων ζώων. Ακολουθούν τα βιομηχανικά προϊόντα, τα χημικά και οι μηχανές και τα μεταφορικά μέσα.

Στο επόμενο διάγραμμα παρουσιάζεται το μερίδιο ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών των κύριων εξαγωγικών κατηγοριών αγαθών της Ελληνικής οικονομίας για το 2013.

Διάγραμμα 4.1 Ελληνικές εξαγωγές ανά κλάδο ως ποσοστό των συνολικών εξαγωγών (Kearney, 2014).

Όσον αφορά τους σημαντικότερους εξαγωγικούς προορισμούς, οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποτελούν σημαντικούς εισαγωγείς των Ελληνικών προϊόντων καθώς το ενδοκοινοτικό εμπόριο αντιστοιχεί στο 46% των συνολικών εξαγωγών της Ελλάδας.

Παρ' όλα αυτά, σημαντικότερος εξαγωγικός προορισμός για τα Ελληνικά προϊόντα κατά τα τελευταία 2 χρόνια αναδείχθηκε η αγορά της Τουρκίας. Ως δεύτερος σημαντικότερος προορισμός εξαγωγών αναδεικνύεται η Ιταλία, με τη Γερμανία να ακολουθεί στην τρίτη θέση. Η γειτονική Βουλγαρία αποτελεί επίσης μία σημαντική αγορά για τις Ελληνικές εξαγωγές, ενώ την πεντάδα των σημαντικότερων αγορών κλείνει η Κύπρος.

Αντίστοιχα, τη δεκάδα των σημαντικότερων εξαγωγικών προορισμών για τα Ελληνικά προϊόντα συμπληρώνουν το Γιβραλτάρ, το Ηνωμένο Βασίλειο, οι Η.Π.Α, η Λιβύη και η ΠΓΔΜ. Παρατηρούμε ότι οι γειτονικές χώρες αποτελούν σημαντικές αγορές για τις Ελληνικές εξαγωγές, με τρεις από αυτές να βρίσκονται στην πρώτη δεκάδα των σημαντικότερων εξαγωγικών προορισμών για τα Ελληνικά προϊόντα.

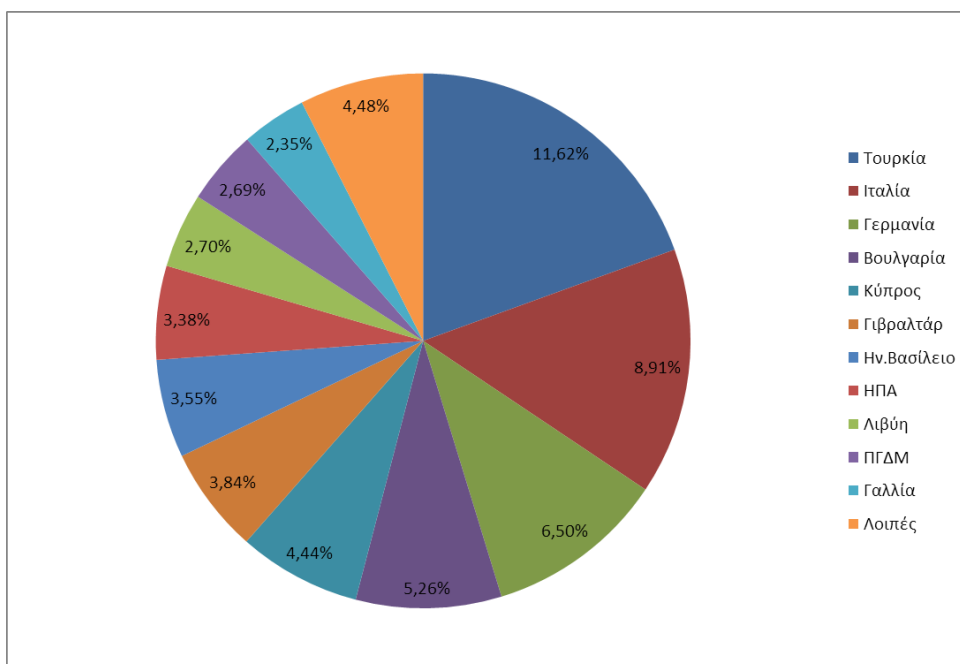
Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι εξαγωγικοί προορισμοί για τα Ελληνικά προϊόντα κατά την τελευταία τριετία, μεταξύ 2011 και 2013.

Πίνακας 4.2 : Ελληνικές εξαγωγές ανά χώρα προορισμού σε εκατομμύρια ευρώ (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

Χώρα	2011	2012	2013
Τουρκία	1,881	2,952	3,204
Ιταλία	2,302	2,126	2,457
Γερμανία	1,909	1,766	1,792
Βουλγαρία	1,336	1,561	1,449
Κύπρος	1,558	1,416	1,223
Γιβραλτάρ	433	524	1,058
Ην.Βασίλειο	995	860	979
ΗΠΑ	1,276	1,030	933
Λιβύη	160	784	745
ΠΓΔΜ	565	827	743

Γαλλία	695	674	648
Λουιές	11,185	13,065	12,340
ΣΥΝΟΛΟ	24,295	27,585	27,571

Ενώ στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι σημαντικότεροι εξαγωγικοί προορισμοί για τα Ελληνικά προϊόντα ανάλογα με το ποσοστό των εξαγωγών που απορροφούν.

Διάγραμμα 4.2 :Σημαντικότεροι εξαγωγικοί προορισμοί ως προς το ποσοστό των εξαγωγών (ΕΛΣΤΑΤ, 2014).

4.2 Διάρθρωση και εξέλιξη των Ελληνικών εισαγωγών

Από την άλλη πλευρά, όσον αφορά τις εισαγωγές για το 2013 αυτές διαμορφώθηκαν στα 46.857.985.894 ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση σε σχέση με το 2012 κατά 2.455.724.302 ευρώ όταν και είχαν φτάσει τα 49.313.710.196 ευρώ. Το 2012 ήταν και το μόνο έτος κατά το οποίο οι Ελληνικές εισαγωγές παρουσίασαν αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος από το 2008 και έπειτα. Η αύξηση αυτή σε σχέση με το 2011 έφτασε το 13%.

Παρατηρούμε συνεπώς ότι η οικονομική κρίση που πλήττει τη χώρα έχει επηρεάσει σημαντικά τον όγκο των Ελληνικών εισαγωγών. Είναι χαρακτηριστική η δραματική μείωση που παρατηρείται το 2009 σε σχέση με το 2008, οπότε και η αξία των Ελληνικών εισαγωγών σε σχέση με το προηγούμενο έτος παρουσίασε μείωση σχεδόν 13 δισεκατομμυρίων ευρώ (12.760.057.509 ευρώ), ποσό που αντιστοιχεί στο 5% του Ελληνικού Α.Ε.Π για το 2009. Το 2008 είναι και το έτος κατά το οποίο σημειώθηκε ρεκόρ εισαγωγών φτάνοντας τα 64.856.823.493 ευρώ, ποσό που αντιστοιχεί στο 26.7% του Α.Ε.Π της Ελλάδας για το ίδιο έτος.

Από το 2000 και μέχρι το και 2008 οι Ελληνικές εισαγωγές παρουσίαζαν ετησίως σταθερή αύξηση. Έτσι, από 35.812.731.100 ευρώ συνολική αξία εισαγωγών το 2000, το 2005 το αντίστοιχο νούμερο διαμορφώνεται στα 46.428.519.668 ευρώ. Ο ρυθμός αύξησης των Ελληνικών εισαγωγών καταγράφει σημαντική άνοδο τα επόμενα χρόνια, καταγράφοντας μία αύξηση της τάξης σχεδόν του 14% το 2006 σε σχέση με το 2005 και αντίστοιχη αύξηση το 2007 σε σχέση με το 2006. Για το 2008 καταγράφεται αντίστοιχη αύξηση των εισαγωγών σε σχέση με το προηγούμενο έτος που φτάνει το 7.8%, με τη συνολική αξία των Ελληνικών εισαγωγών να διαμορφώνεται στα 64.856.823.493 ευρώ.

Η τάση αυτή αρχίζει να αντιστρέφεται λόγω της οικονομικής κρίσης από το 2009 και έπειτα, με εξαίρεση το 2012, οπότε και για πρώτη φορά τα τελευταία χρόνια σημειώνεται άνοδος της αξίας των εισαγωγών σε σχέση με το προηγούμενο έτος, με την αύξηση αυτή να διαμορφώνεται στα 661.373.646 ευρώ. Έτσι, το 2009 σε σχέση με το 2008 καταγράφεται μία μείωση της αξίας των εισαγωγών κατά 19.6%, ενώ η αντίστοιχη μείωση για το 2010 σε σχέση με το 2009 φτάνει το 2.3% με την ίδια τάση να συνεχίζεται και για το 2011 με την αξία των εισαγωγών να παρουσιάζει πτώση κατά 4.5% σε σχέση με το 2010 (Kearney, 2014).

Παρατηρούμε ότι παρά την οικονομική κρίση η οποία πλήττει την χώρα οι εισαγωγές παραμένουν σε σχετικά υψηλά επίπεδα. Η Ελλάδα συνεπώς εξακολουθεί να συμμετέχει στο διεθνές εμπόριο, αν και κατά κύριο λόγο και ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια πριν από την κρίση ως εισαγωγέας αγαθών.

Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι Ελληνικές εισαγωγές ανά χώρα προέλευσης κατά τα τρία τελευταία έτη, από το 2011 έως και το 2013. Η Ρωσία εμφανίζεται ως η κυριότερη χώρα προέλευσης των Ελληνικών εισαγωγών και ιδιαίτερα κατά τα 2 τελευταία έτη, με τις εισαγωγές να παρουσιάζουν σημαντική αύξηση και να διαμορφώνονται στα 6.6 δισεκατομμύρια ευρώ για το 2013. Ακολουθεί η Γερμανία και η Ιταλία, στη δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα, με την αξία των εισαγωγών από τη Γερμανία να φτάνει τα 4.5 δισεκατομμύρια ευρώ και τα 3.7 δισεκατομμύρια ευρώ από την Ιταλία. Την πρώτη πεντάδα συμπληρώνουν το Ιράκ και η Κίνα, με την αξία των εισαγωγών για το 2013 να διαμορφώνεται στα 3.6 και 2.2 δισεκατομμύρια ευρώ από την κάθε χώρα αντίστοιχα (Kearney, 2014).

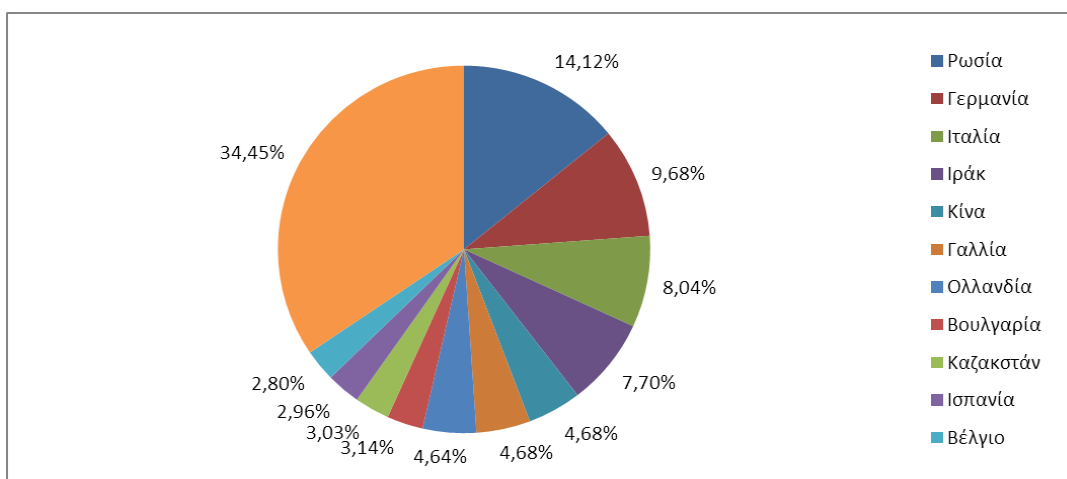
Τη δεκάδα των σημαντικότερων χωρών εισαγωγής προϊόντων συμπληρώνουν χώρες όπως η Γαλλία, η Ολλανδία, η γειτονική Βουλγαρία, το Καζακστάν και η Ισπανία.

Πίνακας 4.3 :Ελληνικές εισαγωγές ανά χώρα σε εκατομμύρια ευρώ (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

Χώρα	2011	2012	2013
Ρωσία	4,891	6,014	6,615
Γερμανία	4,964	4,657	4,537
Ιταλία	4,549	4,036	3,767
Ιράκ	812	1,765	3,607
Κίνα	2,492	2,290	2,194
Γαλλία	2,409	2,131	2,193
Ολλανδία	2,595	2,275	2,176
Βουλγαρία	1,303	1,372	1,472
Καζακστάν	902	1,273	1,420
Ισπανία	1,436	1,348	1,386
Βέλγιο	1,625	1,341	1,313
Λοιπές	20,638	20,815	16,177

ΣΥΝΟΛΟ	48,616	49,317	46,857
---------------	---------------	---------------	---------------

Στο διάγραμμα που ακολουθεί απεικονίζονται οι σημαντικότερες προέλευσης εισαγόμενων αγαθών στην Ελλάδα, ως ποσοστό του συνόλου των εισαγωγών.

Διάγραμμα 4.3: Σημαντικότερες χώρες εισαγωγής ως προς το ποσοστό εισαγωγών (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

Όσον αφορά τις εισαγωγές, όπως και για τις εξαγωγές, το ενδοκοινοτικό εμπόριο διαδραματίζει σημαντικό ρόλο με τις εισαγωγές από χώρες της Ε.Ε. να αντιστοιχούν στο 47% των συνολικών εισαγωγών. Η έλλειψη δασμών, η ελεύθερη διακίνηση των εμπορευμάτων και η απαλοιφή των όποιων μη δασμολογικών εμποδίων έχουν δώσει ιδιαίτερη ώθηση στο εξωτερικό εμπόριο στα πλαίσια της Ευρώπης.

Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα ο όγκος του ενδοκοινοτικού εμπορίου να αυξάνεται διαρκώς και τις χώρες της Ε.Ε να αναπτύσσουν σημαντικές εμπορικές σχέσεις μεταξύ τους, τόσο λόγω της έλλειψης εμποδίων στην ελεύθερη διακίνηση αγαθών και την διεξαγωγή του εμπορίου όσο και λόγω της γεωγραφικής εγγύτητας που μειώνει το κόστος μεταφοράς των προϊόντων.

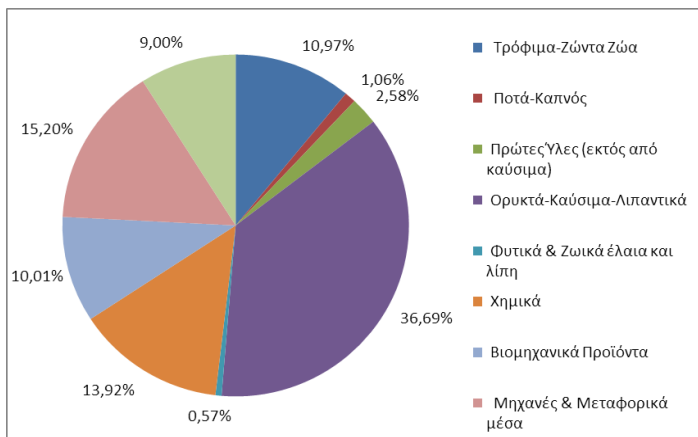
Όσον αφορά τους σημαντικότερους κλάδους εισαγωγής αγαθών αυτοί διαμορφώνονται ως εξής. Και στην περίπτωση των εισαγωγών η κατηγορία των ορυκτών, καυσίμων και λιπαντικών παρουσιάζει τον μεγαλύτερο όγκο εμπορικής

δραστηριότητας. Ακολουθούν η κατηγορία των μηχανών και μεταφορικών μέσων, ο κλάδος των χημικών, τα τρόφιμα και τα ζώντα ζώα, ενώ και για τα βιομηχανικά προϊόντα σημειώνεται σημαντική εισαγωγική δραστηριότητα. Στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζονται οι εισαγωγές της Ελλάδας ανά κλάδο.

Πίνακας 4.4: Ελληνικές εισαγωγές ανά κλάδο σε εκατομμύρια ευρώ (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

	2011	2012	2013
Τρόφιμα-Ζώντα Ζώα	5,368	5,033	5,135
Ποτά-Καπνός	576	506	496
Πρώτες Ύλες (εκτός από καύσιμα)	1,396	1,303	1,210
Ορυκτά-Καύσιμα-Λιπαντικά	14,814	18,279	17,179
Φυτικά & Ζωικά έλαια και λίπη	260	291	267
Χημικά	7,157	6,569	6,517
Βιομηχανικά Προϊόντα	5,371	4,599	4,688
Μηχανές & Μεταφορικά μέσα	8,706	8,559	7,115
Λοιπά	4,968	4,178	4,216
ΣΥΝΟΛΟ	48,616	49,317	46,823

Στο διάγραμμα που ακολουθεί παρουσιάζεται αντίστοιχα η συμβολή της κάθε κατηγορίας αγαθών στις Ελληνικές εισαγωγές ως ποσοστό των συνολικών εισαγωγών στην Ελλάδα.

Διάγραμμα 4.4 : Εισαγωγές ανά κατηγορία αγαθών ως ποσοστό των συνολικών εισαγωγών (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

4.3 Διαχρονική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας

Στην περίπτωση της Ελλάδας η συνολική αξία των εισαγωγών ξεπερνάει σταθερά την αντίστοιχη των εξαγωγών, με αποτέλεσμα η χώρα να παρουσιάζει διαχρονικό έλλειμμα στο εμπορικό ισοζύγιο. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου αφορά τόσο το ενδοκοινοτικό εμπόριο, όσο και το εμπόριο με τρίτες χώρες εκτός Ε.Ε.

Όσον αφορά τη διαχρονική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας κατά τα τελευταία χρόνια αυτή διαμορφώνεται ως εξής. Το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου παρουσίαζε σταθερά ανοδική τάση, με μοναδική εξαίρεση το 2005 οπότε και παρατηρήθηκε μικρή πτώση, μέχρι και το 2009, όταν σημειώνει σημαντική πτώση λόγω της περιοριστικής δημοσιονομικής πολιτικής και του περιορισμού της ζήτησης που επέφερε η οικονομική κρίση.

Έτσι, το 2001 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας διαμορφώνεται στα 24.096.382.935 ευρώ παρουσιάζοντας αύξηση κατά 3.49% σε σχέση με το 2000, με το έλλειμμα να διευρύνεται το 2002 και το 2003 κατά 8.93% και 10.32% αντίστοιχα. Ανάλογη είναι και η εξέλιξη στο εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας για το 2004, με το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου να παρουσιάζει περαιτέρω αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 10.25%.

Το 2005, αμέσως μετά τους Ολυμπιακούς Αγώνες της Αθήνας, είναι και το μόνο έτος που παρατηρείται μείωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου κατά 1.21% σε σχέση με το προηγούμενο έτος και το έλλειμμα διαμορφώθηκε στα 31.538.122.178 ευρώ. Τα επόμενα έτη παρατηρείται και πάλι διεύρυνση του ελλείμματος σε σχέση με τα προηγούμενα κατά 12,81% για το 2006 σε σχέση με το 2005, κατά 14,48% για το 2007 σε σχέση με το 2006 και 6,89% για το 2008 σε σχέση με το 2007, αντίστοιχα.

Τα επόμενα χρόνια λόγω της οικονομικής κρίσης και της περιοριστικής οικονομικής πολιτικής το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας παρουσιάζει

σταθερή και σημαντική μείωση. Το 2009 μειώνεται κατά 20.93% και διαμορφώνεται στα 34.423.032.773 ευρώ, ενώ για το 2010 παρουσιάζει περαιτέρω μείωση σε σχέση με το προηγούμενο έτος κατά 13.49%. Ανάλογη είναι η εικόνα για το 2011 και το 2012 με το εμπορικό ισοζύγιο της Ελλάδας να παραμένει ελλειμματικό, αλλά το έλλειμμα να παρουσιάζει σημαντική μείωση κατά 18.23% και 10.78% αντίστοιχα.

Για το 2013 το έλλειμμα του εμπορικού ισοζυγίου μειώθηκε περαιτέρω κατά 11.22% και διαμορφώθηκε στα 19.289.113.061 ευρώ, εκ των οποίων τα 9.283.314.804 (ποσοστό 48.13% του συνολικού ελλείμματος) αφορούν το ενδοκοινοτικό εμπόριο, και τα 10.005.798.257 ευρώ (ποσοστό 51.87% του συνολικού ελλείμματος), το εξωτερικό εμπόριο με τρίτες χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (Kearney, 2014).

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται η διαχρονική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας, η ποσοστιαία μεταβολή του, καθώς και η διάρθρωση του σε σχέση με τις χώρες της Ε.Ε. και τρίτες χώρες.

Πίνακας 4.5: Διαχρονική εξέλιξη του εμπορικού ισοζυγίου της Ελλάδας (ΕΛΣΤΑΤ, 2014)

ΕΜΠΟΡΙΚΟ ΙΣΟΖΥΓΙΟ				
ΕΤΟΣ	ΕΝΔΟΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ	ΤΡΙΤΕΣ ΧΩΡΕΣ	ΣΥΝΟΛΟ	ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΜΕΤΑΒΟΛΗ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ
2000	-15.898.484.488	-7.385.790.669	-23.284.275.157	
2001	-16.065.535.441	-8.030.847.494	-24.096.382.935	3,49%
2002	-16.286.321.429	-9.962.402.819	-26.248.724.248	8,93%
2003	-17.264.495.405	-	-28.956.619.569	10,32%
2004	-19.608.634.578	11.692.124.164	-31.923.816.644	10,25%
2005	-18.815.642.748	12.315.182.066	-31.538.122.178	-1,21%
2006	-20.103.930.335	12.722.479.430	-35.579.601.848	12,81%
2007	-22.681.325.161	15.475.671.513	-40.731.020.671	14,48%
2008	-23.403.422.203	18.049.695.510	-43.537.568.278	6,89%
2009	-19.859.649.438	20.134.146.075	-34.423.032.773	-20,93%

2010	-15.088.220.582	14.692.858.868	-29.781.079.450	-13,49%
2011	-12.388.804.275	11.962.768.290	-24.351.572.565	-18,23%
2012	-10.416.524.935	11.310.188.398	-21.726.713.333	-10,78%
2013	-9.283.314.804	10.005.798.257	-19.289.113.061	-11,22%

4.4 Οι άμεσες ξένες επενδύσεις (ΞΑΕ) στην Ελλάδα

Μία ακόμη σημαντική παράμετρο της συμμετοχής στις διεθνείς κεφαλαιακές ροές και την παγκοσμιοποίηση αποτελούν οι ξένες άμεσες επενδύσεις (ΞΑΕ). Οι ροές ξένων άμεσων επενδύσεων συμβάλουν στη δημιουργία επενδύσεων και αυξάνουν το κεφαλαιακό απόθεμα μίας χώρας.

Παρά το γεγονός ότι η Ελλάδα θα μπορούσε να προσελκύσει ιδιαίτερα σημαντικές ξένες άμεσες επενδύσεις λόγω της συμμετοχής της στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ), της γεωγραφικής της θέσης ως σταυροδρόμι Ανατολής και Δύσης και της εγγύτητας της στις αναδυόμενες αγορές των Βαλκανίων, δεν έχει καταφέρει να αξιοποιήσει στο έπακρο τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα.

Αν και από τις αρχές της δεκαετίας του 2000 παρατηρείται ανοδική τάση όσον αφορά την προσέλκυση ΞΑΕ στη χώρας μας, παρ' όλα αυτά δεν λείπουν και οι έντονες διακυμάνσεις.

Έτσι, το 2003 οι εισροές ξένων άμεσων επενδύσεων στην Ελλάδα έφταναν τα 1129,8 εκατομμύρια ευρώ, ενώ το 2004, που ήταν και η χρονιά των Ολυμπιακών Αγώνων της Αθήνας αυξήθηκαν στα 1692,4 εκατομμύρια ευρώ. Το 2005 παρατηρείται σημαντική μείωση και οι εισροές ΞΑΕ μειώνονται στα 501,3 εκατομμύρια ευρώ. Ιδιαίτερα αξιοσημείωτο γεγονός είναι η εκτόξευση άμεσων ξένων επενδύσεων για το 2006, οπότε και έφτασαν τα 4.268,9 εκατομμύρια ευρώ. Το 2006 οι άμεσες ξένες επενδύσεις κυμαίνονται στα 1542,6 εκατομμύρια ευρώ, ενώ ιδιαίτερα σημαντικές είναι οι εισροές ΞΑΕ για το 2008, όταν και έφτασαν τα 3071,1 εκατομμύρια ευρώ. Το 2009 οι εισροές ΞΑΕ έφτασαν τα 1753,8 εκατομμύρια ευρώ.

Η αύξηση της αβεβαιότητας λόγω της οικονομικής κρίσης γύρω από την παραμονή της Ελλάδας στο ευρώ το 2010 είχε ιδιαίτερα σημαντικές επιπτώσεις στην προσέλκυση άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα. Έτσι, το 2010 οι εισροές ΞΑΕ φτάνουν μόλις τα 249,2 εκατομμύρια ευρώ, ποσό που είναι και το χαμηλότερο που καταγράφεται κατά τα τελευταία χρόνια. Από το 2011 και μετά παρατηρείται ανάκαμψη των εισροών ξένων επενδύσεων στη χώρα μας και εκ νέου ανοδική πορεία. Έτσι, το 2011 φτάνουν τα 822,3 εκατομμύρια ευρώ, ενώ για το 2012 παρουσιάζουν περαιτέρω άνοδο και διαμορφώνονται στα 1354,3 εκατομμύρια ευρώ. Για το 2013 αυξάνονται και πάλι και φτάνουν τα 2122,1 εκατομμύρια ευρώ.

Ακόμα και στην περίπτωση των άμεσων ξένων επενδύσεων οι χώρες της Ευρώπης διαδραματίζουν καθοριστικό ρόλο, καθώς το μεγαλύτερο ποσοστό ΞΑΕ προέρχεται από τις χώρες αυτές.

Έτσι, οι εισροές ΞΑΕ από χώρες της Ευρώπης ανήλθαν στα 1.386,8 ευρώ το 2003, παρουσίασαν περαιτέρω αύξηση και διαμορφώθηκαν στα 1.444,9 ευρώ για το 2004, ενώ ευρώ το 2004, ενώ ακολούθησαν τη γενικότερη κάμψη το 2005 και έφτασαν μόλις τα 298,1 εκατομμύρια ευρώ. Το 2006 αυξάνονται εντυπωσιακά και διαμορφώνονται στα 4.223,7 εκατομμύρια ευρώ, με το αντίστοιχο νούμερο το 2007 να φτάνει τα 1.496,1 εκατομμύρια ευρώ. Το 2008 παρουσιάζουν επίσης σημαντική αύξηση και φτάνουν τα 2.981,5 εκατομμύρια ευρώ, ενώ για το 2009 οι εισροές ΞΑΕ από χώρες της Ευρώπης φτάνουν τα 1.623,2 εκατομμύρια ευρώ. Το 2010 ακολουθούν τη συνολική δραματική μείωση λόγω της οικονομικής κρίσης και της αύξησης της αβεβαιότητας και φτάνουν μόλις τα 297,1 εκατομμύρια ευρώ. Τις επόμενες χρονιές η τάση είναι ανοδική και οι εισροές ΞΑΕ διαμορφώνονται σε 452,7 για το 2011, 1.716,6 εκατομμύρια ευρώ για το 2012 και 1.923,0 εκατομμύρια ευρώ για το 2013.

Στον επόμενο πίνακα παρουσιάζονται οι εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα για τη δεκαετία από το 2003 μέχρι και το 2013, συνολικά και ανά γεωγραφική περιοχή προέλευσης.

Πίνακας 4.6 : Εισροές ΞΑΕ στην Ελλάδα ανά χώρα προέλευσης (Πηγή: [4])

	2013*	2012	2011	2010	2009	2008	2007	2006	2005	2004	2003
Χώρα Προέλευσης											
Σύνολο	2.122,1	1.354,3	822,3	249,2	1.753,8	3.071,1	1.542,6	4.268,9	501,3	1.692,4	1.129,8
Ευρώπη	1.923,0	1.716,6	452,7	297,1	1.623,2	2.981,5	1.496,1	4.223,7	298,1	1.444,9	1.386,8
Ε.Ε	1.042,0	1.714,5	372,5	193,3	1.560,0	2.907,4	1.438,9	4.058,6	231,8	1.355,2	1.660,7
Ευρωζώνη	1.192,1	1.528,6	224,0	529,5	1.601,8	3.044,8	1.679,4	3.310,1	-21,9	697,4	953,2
Χώρες Ε.Ε εκτός Ευρωζώνης	-151,1	185,9	148,5	-336,2	-41,8	-137,4	-240,4	748,5	253,7	657,8	707,5
Άλλες Ευρωπαϊκές Χώρες	881,0	2,2	80,2	103,8	63,2	74,1	57,2	165,1	66,3	89,7	-273,9
Αμερική	110,9	-144,2	390,2	-45,7	30,0	79,2	54,1	-373,5	190,6	267,7	-11,9
Ωκεανία	-1,4	2,8	1,8	-0,3	-1,9	-3,4	0,3	5,0	-1,3	0,7	-0,9
Ασία	112,2	-189,3	-4,2	13,5	124,5	29,4	-4,9	400,9	1,4	6,8	2,5
Αφρική	-23,0	-33,0	-21,1	-18,1	-33,0	-19,0	-3,0	8,0	6,4	2,3	5,7
Λοιπές Χώρες	0,5	1,5	3,0	2,7	11,0	2,9	-1,9	4,8	5,9	-29,9	-251,9

Όσον αφορά τα εμπόδια που υπάρχουν στην Ελλάδα και λειτουργούν αποτρεπτικά για την πραγματοποίηση άμεσων ξένων επενδύσεων και στερούν τη δυνατότητα εκμετάλλευσης των διεθνών κεφαλαιακών ροών για την προσέλκυση κεφαλαίων, σύμφωνα με διάφορες έρευνες (Pantelidis & Nikolopoulos, 2008) αυτά είναι η αναποτελεσματική δημόσια διοίκηση, η υψηλή φορολογία, οι ελλείψεις υποδομών καθώς και οι γενικότερες μακροοικονομικές συνθήκες. Οι Μπιτζένης, Τσίτουρας και Βλάχος (2009), εντοπίζουν ακόμη ως σημαντικούς αποτρεπτικούς παράγοντες προσέλκυσης άμεσων ξένων επενδύσεων στην Ελλάδα τη γραφειοκρατία, το φορολογικό σύστημα, τη διαφθορά, το ασταθές νομικό πλαίσιο καθώς και τη δομή της αγοράς εργασίας.

Προκειμένου η Ελλάδα να καταφέρει να εκμεταλλευτεί τα συγκριτικά της πλεονεκτήματα και να καταστεί πόλος έλξης άμεσων ξένων επενδύσεων θα πρέπει να προχωρήσει σε μία σειρά μεταρρυθμίσεων γύρω από το φορολογικό σύστημα και την

αγορά εργασίας και να προχωρήσει στην απλοποίηση του νομικού πλαισίου και τη μείωση της γραφειοκρατίας έτσι ώστε να αρθούν τα όποια εμπόδια υπάρχουν στην πραγματοποίηση ΞΑΕ και να δημιουργηθεί το κατάλληλο επενδυτικό κλίμα που θα προσελκύσει διεθνή κεφάλαια που θα προσφέρουν νέες δυνατότητες ανάπτυξης στην Ελληνική οικονομία.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5

ΔΕΙΚΤΕΣ ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ

Προκειμένου να γίνει προσπάθεια ποσοτικής μέτρησης της παγκοσμιοποίησης, έτσι ώστε να καταστεί εφικτή με σχετική ακρίβεια η καταγραφή του βαθμού στον οποίο κάθε χώρα συμμετέχει σε αυτή αναπτύχθηκαν διάφοροι δείκτες μέτρησης της παγκοσμιοποίησης.

Σκοπός των δεικτών αυτών είναι να καταγράψουν διάφορες κρίσιμες διαστάσεις, πολιτικές, οικονομικές αλλά και κοινωνικές της συμμετοχής μίας χώρας στην παγκοσμιοποίηση. Να διαπιστωθεί, δηλαδή, σε ποιο βαθμό συμμετέχει μία χώρα στην διαδικασία της παγκοσμιοποίησης.

Στο κεφάλαιο αυτό παρουσιάζονται τρεις σημαντικοί δείκτες παγκοσμιοποίησης. Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης KOF, ο δείκτης παγκοσμιοποίησης A.T. Kerney\Foreign Policy, καθώς και ο δείκτης παγκοσμιοποίησης Ernst & Young. Γίνεται αναφορά στις διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης που καταγράφουν, καθώς και στον τρόπο υπολογισμού τους.

Στη συνέχεια παρουσιάζεται η κατάταξη των διαφόρων χωρών με βάση τους τρεις αυτούς δείκτες παγκοσμιοποίησης, ενώ γίνεται ιδιαίτερη αναφορά και στην περίπτωση της Ελλάδας.

5.1 Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης ΚΟΦ

Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης ΚΟΦ καταγράφει και αναλύει τρεις βασικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης. Αυτές είναι:

- Η οικονομική διάσταση
- Η κοινωνική διάσταση και
- Η πολιτική διάσταση

Υπολογίζεται ένας συνολικός δείκτης καθώς και διάφοροι υποδείκτες οι οποίοι καταγράφουν τις εξής σημαντικές μεταβλητές όσον αφορά τον βαθμό ενσωμάτωσης μίας χώρας στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα και της συμμετοχής της στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης:

- Τις οικονομικές ροές
- Τους οικονομικούς περιορισμούς
- Δεδομένα γύρω από τις ροές πληροφοριών
- Δεδομένα γύρω από τις διαπροσωπικές επαφές καθώς και
- Δεδομένα γύρω από την πολιτισμική εγγύτητα

Τα διαθέσιμα δεδομένα αφορούν την περίοδο από το 1970 μέχρι και σήμερα (ΚΟΦ Index of Globalization, 2014).

Πιο αναλυτικά, για την εκτίμηση του βαθμού οικονομικής παγκοσμιοποίησης κατασκευάζονται δύο υποδείκτες (ΚΟΦ, 2014).

Ο πρώτος υποδείκτης καταγράφει τις διάφορες οικονομικές ροές και περιλαμβάνει στοιχεία γύρω από το εμπόριο, τις άμεσες ξένες επενδύσεις και τις κεφαλαιουχικές επενδύσεις ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος. Ο υποδείκτης περιλαμβάνει ακόμη τις πληρωμές προς κατόχους παραγωγικών συντελεστών στο εξωτερικό, και πάλι ως ποσοστό του Α.Ε.Π., προκειμένου να καταγραφεί ο βαθμός στον οποίο μία χώρα χρησιμοποιεί παραγωγικούς συντελεστές, όπως ανθρώπινο δυναμικό και κεφάλαιο, που προέρχονται από το εξωτερικό στην παραγωγική της διαδικασία.

Ο δεύτερος υποδείκτης έχει σκοπό την καταγραφή των διαφόρων φραγμών στις διεθνείς οικονομικές ροές και τους διάφορους περιορισμούς που υφίστανται στη διεξαγωγή του διεθνούς εμπορίου και της διεθνούς οικονομικής δραστηριότητας γενικότερα. Ο δείκτης αυτός καταγράφει τους περιορισμούς στο εμπόριο και την ελεύθερη μετακίνηση των κεφαλαίων που επιβάλλουν οι χώρες μέσω κρυφών εμποδίων εισαγωγής, του μέσου επιπέδου των δασμών, των φόρων επί του διεθνούς εμπορίου, ως ποσοστό των εσόδων, και περιλαμβάνει ακόμη ένα δείκτη που καταγράφει τον βαθμό ελέγχου των κεφαλαίων. Με δεδομένο τον όγκο του εμπορίου, μία χώρα με υψηλά έσοδα από φόρους επί του διεθνούς εμπορίου θεωρείται λιγότερη παγκοσμιοποιημένη.

Για την καταγραφή των περιορισμών στο λογαριασμό κεφαλαίου χρησιμοποιείται ένας δείκτης ο οποίος κατασκευάστηκε από τους Gwartney και Lawson που βασίζεται στην Ετήσια Έκθεση του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου για τις Συναλλαγματικές Συμφωνίες και τους Συναλλαγματικούς Περιορισμούς (IMF's Annual Report on Exchange Arrangements and Exchange Controls) και περιλαμβάνει 13 διαφορετικούς τύπους ελέγχων επί των κεφαλαίων. Ο συγκεκριμένος δείκτης κατασκευάζεται αφαιρώντας τον αριθμό των περιορισμών από το 13 και πολλαπλασιάζοντας με το 10.

Στη συνέχεια τα στοιχεία για τις διεθνείς οικονομικές ροές και τους περιορισμούς αθροίζονται σε δύο υποδείκτες και κατασκευάζεται ένας συνολικός δείκτης.

Για την εκτίμηση του βαθμού συμμετοχής στην πολιτική παγκοσμιοποίηση χρησιμοποιείται ο αριθμός των ξένων πρεσβειών σε μία χώρα, ο αριθμός των διεθνών οργανισμών στους οποίους μία χώρα είναι μέλος και ο αριθμός των ειρηνευτικών αποστολών του Ο.Η.Ε στους οποίους συμμετείχε μία χώρα.

Για την καταγραφή των διαστάσεων της παγκοσμιοποίησης που συνδέονται με τη ροή των πληροφοριών και των ιδεών χρησιμοποιούνται δεδομένα από τρεις κατηγορίες. Αυτές περιλαμβάνουν δεδομένα ως προς τις διαπροσωπικές επαφές, δεδομένα για τις ροές πληροφοριών και δεδομένα ως προς την πολιτισμική εγγύτητα. Για την εκτίμηση των ροών πληροφοριών και των διαπροσωπικών επαφών χρησιμοποιούνται, μεταξύ άλλων, δεδομένα που αφορούν τον διεθνή τουρισμό, τον αριθμό των χρηστών του διαδικτύου καθώς και τον αριθμό των τηλεφωνικών γραμμών. Η πολιτισμική

παγκοσμιοποίηση ερμηνεύεται ως η κυριαρχία των Αμερικανικών πολιτισμικών προϊόντων, ενώ η πολιτισμική εγγύτητα εκτιμάται με βάση τον αριθμό των εστιατορίων McDonalds, καθώς δεν υπάρχουν στοιχεία ως προς τον αριθμό των Αγγλικών τραγουδιών που βρίσκονται στη λίστα επιτυχιών μίας χώρας και τον αριθμό των ταινιών του Χόλυγουντ που παίζονται στους κινηματογράφους και θα μπορούσαν επίσης να χρησιμοποιηθούν ως δείκτες της πολιτισμικής εγγύτητας.

Για την εμπειρική ανάλυση και τον υπολογισμό του δείκτη παγκοσμιοποίησης KOF κάθε μεταβλητή μετασχηματίζεται σε έναν δείκτη με κλίμακα από το 1 έως το 10. Μεγαλύτερη τιμή της κάθε μεταβλητής υποδηλώνει και μεγαλύτερη συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση. Η κανονικοποίηση των μεταβλητών γίνεται ως εξής. Όταν υψηλότερες τιμές της αρχικής μεταβλητής υποδηλώνουν μεγαλύτερη συμμετοχή στην

παγκοσμιοποίηση, για τον μετασχηματισμό χρησιμοποιείται ο τύπος $\frac{V_i - V_{min}}{V_{max} - V_{min}} * 10$,

ενώ, αντίθετα, στην περίπτωση που υψηλότερες τιμές της αρχικής μεταβλητής υποδηλώνουν χαμηλότερη συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση για την κανονικοποίηση

των μεταβλητών χρησιμοποιείται ο τύπος $\frac{V_{max} - V_i}{V_{max} - V_{min}} * 10$. Η διαδικασία αυτή είναι

ανάλογη της διαδικασίας που χρησιμοποιείται από τους Gwartney και Lawson[13] και η στάθμιση του κάθε υποδείκτη προκύπτει από την ανάλυση κυρίων συνιστωσών (principal factor analysis).

5.2 Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης A.T. Kearney

Ένας άλλος δείκτης καταγραφής της παγκοσμιοποίησης είναι ο δείκτης παγκόσμιων πόλεων (Global Cities Index) A.T. Kearney. Ο δείκτης παγκόσμιων πόλεων A.T. Kearney εξετάζει 84 πόλεις από όλες τις ηπείρους για τον βαθμό ένταξης τους στην παγκοσμιοποίηση βάσει 26 δεικτών που καλύπτουν 5 κύριες διαστάσεις.

Αυτές είναι η επιχειρηματική δραστηριότητα, το ανθρώπινο κεφάλαιο, η ανταλλαγή πληροφοριών, η πολιτιστική εμπειρία και η πολιτική συμμετοχή.

Η επιχειρηματική δραστηριότητα καταγράφεται με βάση τον αριθμό των επιτελείων σημαντικών παγκόσμιων επιχειρήσεων, τις τοποθεσίες κορυφαίων εταιρειών

παροχής επιχειρηματικών υπηρεσιών, την αξία των αγορών κεφαλαίων μίας πόλης, το αριθμό των διεθνών συνεδρίων και τη ροή των αγαθών μέσω λιμανιών και αεροδρομίων. Η στάθμιση στα αποτελέσματα του συνολικού δείκτη είναι 30%.

Το ανθρώπινο κεφάλαιο εκτιμά την ικανότητα μίας πόλης να προσελκύει ταλαντούχους επαγγελματίες βάσει των αριθμών των κατοίκων που είναι ξένοι, την ποιότητα των πανεπιστημίων, τον διεθνή φοιτητικό πληθυσμό και τον αριθμό των κατοίκων που είναι απόφοιτοι πανεπιστημίου. Η στάθμιση στο συνολικό δείκτη του ανθρώπινου κεφαλαίου είναι επίσης 30%.

Η ανταλλαγή πληροφοριών εξετάζει πόσο εύκολα τα νέα και οι πληροφορίες διαδίδονται στο εσωτερικό της πόλης και πέρα από αυτή, βάσει ορισμένων δεδομένων όπως η πρόσβαση σε μεγάλα τηλεοπτικά δίκτυα, η διαδικτυακή παρουσία της πόλης, ο αριθμός των διεθνών ειδησεογραφικών πρακτορείων με γραφεία στην πόλη, η ελευθερία της έκφρασης καθώς και η διείσδυση της ευρυζωνικότητας. Η στάθμιση αυτής της διάστασης στο συνολικό δείκτη παγκόσμιων πόλεων A.T. Kearney είναι 15%.

Η πολιτιστική εμπειρία καταγράφει τον αριθμό ενδιαφερόντων που υπάρχουν σε μία πόλη όπως ο αριθμός σημαντικών αθλητικών γεγονότων που φιλοξενεί η πόλη, ο αριθμός των μουσείων, καλλιτεχνικών δραστηριοτήτων, ο αριθμός των διεθνών τουριστών καθώς και ο αριθμός αδελφοποιημένων πόλεων με την υπό εξέταση πόλη. Η στάθμιση της πολιτιστικής εμπειρίας στον καθορισμό του συνολικού δείκτη φτάνει το 15%.

Η πολιτική συμμετοχή εκτιμά πώς η πόλη επηρεάζει τον παγκόσμιο πολιτικό διάλογο με βάση τον αριθμό ξένων πρεσβειών και προξενείων, σημαντικών δεξαμενών σκέψης (think tanks), διεθνών οργανισμών και τοπικών οργανισμών με διεθνή επιρροή που υπάρχουν στην πόλη, καθώς και τον αριθμό πολιτικών συνεδρίων που φιλοξενεί μία πόλη.

Ο τρόπος εκτίμησης του δείκτη ανανεώνεται διαρκώς προκειμένου να αντικατοπτρίζει ακριβέστερα τις αναδυόμενες τάσεις, την εξέλιξη των πόλεων, καθώς

και την εξαγωγή συμπερασμάτων για το πώς μπορεί μία πόλη να γίνει περισσότερο παγκόσμια.

5.3 Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης Ernst & Young

Ο δείκτης παγκοσμιοποίησης Ernst & Young αναπτύσσεται από την Ομάδα Πληροφοριών του περιοδικού Economist (Economist Intelligence Unit) για λογαριασμό της Ernst & Young. Σκοπός του δείκτη αποτελεί η ταξινόμηση των 60 μεγαλύτερων χωρών και περιοχών, με βάση το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν, ως προς το βαθμό συμμετοχής τους στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης.

Ο δείκτης δημιουργήθηκε για πρώτη φορά το 2009 και βασίζεται στην ανάδειξη, κατανόηση και εκτίμηση των βασικών συνιστωσών της παγκοσμιοποίησης όσον αφορά πέντε κύριες διαστάσεις της συμμετοχής στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Οι διαστάσεις αυτές είναι ο βαθμός ανοίγματος του εμπορίου, οι ροές κεφαλαίων, η ανταλλαγή ιδεών και τεχνολογικών καινοτομιών και ανακαλύψεων, οι μετακινήσεις του ανθρώπινου δυναμικού και η πολιτισμική ενσωμάτωση. Με βάση αυτές τις κύριες κατηγορίες, ο δείκτης περιλαμβάνει ένα ιδιαίτερα μεγάλο εύρος υποδεικτών που συναποτελούν τον δείκτη παγκοσμιοποίησης Ernst & Young.

Καθώς η παγκοσμιοποίηση εξελίσσεται και συντελούνται διάφορες σημαντικές μεταβολές, ενώ παράλληλα γίνονται διαθέσιμα νέα και καλύτερα δεδομένα, η μεθοδολογία και τα δεδομένα στα οποία βασίζεται ο δείκτης τροποποιούνται προκειμένου να αντικατοπτρίζει τα νέα αυτά δεδομένα και τις αλλαγές που λαμβάνουν χώρα κατά τη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης. Κατ' αυτό τον τρόπο ο δείκτης είναι σε θέση να απεικονίζει ακριβέστερα τον βαθμό συμμετοχής της κάθε χώρας στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης και τις ραγδαίες μεταβολές που συντελούνται σε παγκόσμιο επίπεδο εξαιτίας αυτής.

Κατά την τελευταία τροποποίηση του δείκτη παγκοσμιοποίησης Ernst & Young το 2012, έγιναν διάφορες αλλαγές στον τρόπο υπολογισμού της βαθμολογίας για την κάθε χώρα που περιλαμβάνεται σε αυτόν καθώς και η προσθήκη διαφόρων νέων

υποδεικτών, με σκοπό την ακριβέστερη καταγραφή της τρέχουσας κατάστασης στην παγκόσμια οικονομία, την τεχνολογία και τις αγορές.

Με βάση τις αλλαγές που έγιναν και τον νέο τρόπο υπολογισμού της βαθμολογίας της κάθε χώρας, ο δείκτης χρησιμοποιεί μία δυναμική τεχνική κανονικοποίησης των μεταβλητών. Οι νέες μεταβλητές που προστέθηκαν στον δείκτη παγκοσμιοποίησης Ernst & Young είναι οι ακόλουθες:

- Το μερίδιο των βασικών εμπορικών εταίρων της κάθε χώρας στο συνολικό παγκόσμιο εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών ως ποσοστό του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος.
- Το εμπόριο στον τομέα της πληροφορικής και των τηλεπικοινωνιών, ως ποσοστό του Α.Ε.Π.
- Το απόθεμα άμεσων ξένων επενδύσεων (ΞΑΕ/FDI), ως ποσοστό του Α.Ε.Π. για την ακριβέστερη καταγραφή των διεθνών κεφαλαιακών ροών.
- Ο συνολικός όγκος της διεθνούς τηλεφωνικής δραστηριότητας.

Η στάθμιση του κάθε υποδείκτη στο συνολικό υπολογισμό του δείκτη επίσης μεταβλήθηκε έτσι ώστε να αντικατοπτρίζει καλύτερα τις διάφορες αλλαγές στις μεταβλητές.

Οι αλλαγές αυτές έγιναν με σκοπό την ακριβέστερη καταγραφή και αποτύπωση της σχετικής συμμετοχής της κάθε χώρας συγκριτικά με τις άλλες χώρες και την συμμετοχή της διαχρονικά όσον αφορά τις πέντε βασικές διαστάσεις της παγκοσμιοποίησης που αναφέρθηκαν παραπάνω. Σύμφωνα με τους δημιουργούς του δείκτη παγκοσμιοποίησης Ernst & Young, η ανανεωμένη μεθοδολογία του δείκτη καταγράφει καλύτερα τις μεταβολές που συντελούνται εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης σε διεθνή κλίμακα σήμερα και προσφέρει τη δυνατότητα έγκαιρης αναγνώρισης σημαντικών επιχειρηματικών ευκαιριών και προκλήσεων, όπως αυτές διαμορφώνονται στο σύγχρονο διεθνές περιβάλλον (Ernst & Young, 2013).

5.4 Η κατάταξη των διαφόρων χωρών και της Ελλάδας στους διαφόρους δείκτες παγκοσμιοποίησης

Μετά την παρουσίαση των τριών αυτών σημαντικών δεικτών παγκοσμιοποίησης καθώς και του τρόπου υπολογισμού τους παρατίθενται η κατάταξη των διαφόρων χωρών όσον αφορά τη συμμετοχή τους στη διαδικασία της παγκοσμιοποίησης με βάση τα τελευταία διαθέσιμα στοιχεία από τους τρεις αυτούς δείκτες παγκοσμιοποίησης.

Όσον αφορά τον δείκτη παγκοσμιοποίησης Ernest and Young για το 2012 στην πρώτη θέση κατατάσσεται το Χονγκ Κονγκ, ως η χώρα που με βάση βαθμολογία στον δείκτη υπολογισμού της παγκοσμιοποίησης κατατάσσεται ως η χώρα με τη μεγαλύτερη συμμετοχή σε αυτή. Ακολουθεί μία άλλη Ασιατική χώρα, η Σιγκαπούρη, η οποία εμφανίζεται ως η δεύτερη χώρα στον πλανήτη με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση και τις διάφορες εκφάνσεις της. Πρώτη μεταξύ των χωρών της Ευρώπης, και στην τρίτη θέση της λίστας, είναι η Ιρλανδία. Την πρώτη πεντάδα μεταξύ των χωρών με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση συμπληρώνουν το Βέλγιο με την Ελβετία. Χαρακτηριστικό της μεγάλης συμμετοχής στην παγκοσμιοποίηση των χωρών της Ευρώπης είναι το γεγονός ότι οι Ευρωπαϊκές χώρες συμπληρώνουν τις υπόλοιπες θέσεις της λίστας μέχρι και την 14^η θέση. Μία άλλη μεγάλη χώρα της Βόρειας Αμερικής, ο Καναδάς, βρίσκεται στη 15^η θέση της λίστας. Όσον αφορά την Ελλάδα, αυτή καταλαμβάνει την 35^η θέση στη συγκεκριμένη λίστα, αρκετά χαμηλά μεταξύ των χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, παρ' όλα αυτά ξεπερνώντας ακόμη και μεγάλες χώρες, όπως η Κίνα, η Ρωσία, η Ινδία και η Ιαπωνία.

Πίνακας 5.1 : Δείκτης Παγκοσμιοποίησης Ernest and Young για το 2012 (Ernst & Young, 2013)

	Χώρα	2012 score	Μεταβολή από το 2011		Χώρα	2012 score	Μεταβολή από το 2011
1	Hong Kong	7,81	0,06	31	Romania	4.10	0.05
2	Singapore	6,31	-0,02	32	Thailand	4.07	0.09
3	Ireland	5,63	0,08	33	South Korea	4.02	0.03
4	Belgium	5,49	0,11	34	Philippines	3.94	0.11
5	Switzerland	5,3	0,04	35	Greece	3.90	0.01
6	Netherlands	5,19	0,02	36	Vietnam	3.83	0.07
7	Sweden	4,96	0,01	37	Mexico	3.76	0.05
8	Denmark	4,94	0,01	38	Peru	3.62	0.01

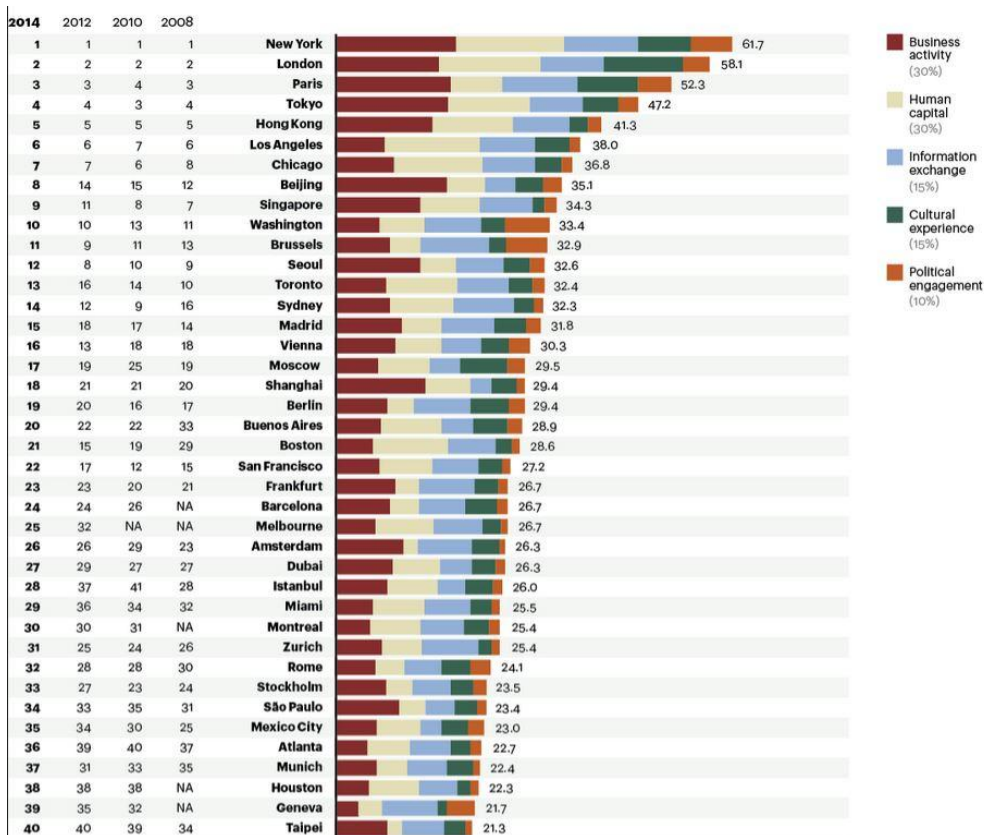
9	Hungary	4,75	0,07	39	Sri Lanka	3.62	0.06
10	United Kingdom	4,74	0,03	40	Colombia	3.59	0.04
11	Germany	4,72	0,03	41	Saudi Arabia	3.58	0.03
12	Slovakia	4,66	0,09	42	Egypt	3.56	-0.01
13	Finland	4,62	0,03	43	Japan	3.54	0.03
14	France	4,58	0,04	44	China	3.53	0.02
15	Canada	4,55	0	45	Brazil	3.51	0.06
16	Israel	4,55	0,01	46	Turkey	3.46	0.02
17	Taiwan	4,55	0,02	47	Ukraine	3.31	0.06
18	Czech Republic	4,53	0,07	48	Russia	3.24	0.05
19	Austria	4,51	0,03	49	Ecuador	3.23	0.03
20	Spain	4,45	0	50	Pakistan	3.21	0.01
21	New Zealand	4,44	0,05	51	Azerbaijan	3.19	0.05
22	Bulgaria	4,37	0,04	52	South Africa	3.19	0.04
23	Norway	4,36	0,01	53	Argentina	3.17	0.03
24	Australia	4,34	0,04	54	India	3.17	0.06
25	United States	4,33	0,02	55	Nigeria	3.16	0.03
26	Malaysia	4,28	0,07	56	Kazakhstan	3.12	0.06
27	Poland	4,23	0,06	57	Indonesia	2.98	0.03
28	Chile	4,22	0,04	58	Venezuela	2.88	0.04
29	Portugal	4,21	0,01	59	Algeria	2.63	0.00
30	Italy	4,2	0,03	60	Iran	2.16	0.05

Στη συνέχεια παρουσιάζονται οι 20 σημαντικότερες πόλεις, με βάση τον δείκτη A.T. Kearney, όσον αφορά τη συμμετοχή τους στην παγκοσμιοποίηση για το 2014 καθώς και η κατάταξή τους για το 2008, το 2010 και το 2012 (Πίνακας 5.2). Παρουσιάζεται ακόμη η κατάταξη των 40 σημαντικότερων πόλεων παγκοσμίως, ως προς τη συμμετοχή τους στην παγκοσμιοποίηση, για το 2014, σύμφωνα με τον ίδιο δείκτη (Πίνακας 5.3).

Πίνακας 5.2 :Οι 20 σημαντικότερες πόλεις σύμφωνα με τον Δείκτη Παγκόσμιων Πόλεων A.T Kearney για το 2008, το 2010, το 2012 και το 2014 (Kearney, 2014).

Global Cities Index		Rank			
City	2014	2012	2010	2008	
New York	1	1	1	1	
London	2	2	2	2	
Paris	3	3	4	3	
Tokyo	4	4	3	4	
Hong Kong	5	5	5	5	
Los Angeles	6	6	7	6	
Chicago	7	7	6	8	
Beijing	8	14	15	12	
Singapore	9	11	8	7	
Washington	10	10	13	11	
Brussels	11	9	11	13	
Seoul	12	8	10	9	
Toronto	13	16	14	10	
Sydney	14	12	9	16	
Madrid	15	18	17	14	
Vienna	16	13	18	18	
Moscow	17	19	25	19	
Shanghai	18	21	21	20	
Berlin	19	20	16	17	
Buenos Aires	20	22	22	33	

Πίνακας 5.3: Δείκτης Παγκόσμιων Πόλεων A.T Kearney για το 2014(οι 40 σημαντικότερες) (Kearney, 2014).

Διαχρονικά, η Νέα Υόρκη και το Λονδίνο εμφανίζονται στην κορυφή της λίστας. Για το 2014 ακολουθούν το Παρίσι, το Τόκιο και το Χονγκ Κονγκ. Στην 3^η, 4^η και 5^η θέση αντίστοιχα.

Ανάμεσα στις 20 πιο παγκοσμιοποιημένες πόλεις οι επτά βρίσκονται στην περιοχή της Ασίας-Ειρηνικού και περιλαμβάνουν το Τόκιο, το Χόνγκ Κονγκ, το Πεκίνο, τη Σιγκαπούρη, τη Σεούλ, το Σύδνεϋ και τη Σαγκάη. Άλλες επτά βρίσκονται στην Ευρώπη και είναι το Λονδίνο, το Παρίσι, οι Βρυξέλλες, η Μαδρίτη, η Βιέννη, η Μόσχα και το Βερολίνο, ενώ οι υπόλοιπες έξι βρίσκονται στην Αμερικάνικη Ήπειρο. Οι έξι αυτές πόλεις είναι η Νέα Υόρκη, το Λος Άντζελες, το Σικάγο, η Ουάσινγκτον, το Τορίνο και το Μπουένος Άιρες. Η πόλη της Αφρικής με τη μεγαλύτερη συμμετοχή στην παγκοσμιοποίηση, σύμφωνα με το δείκτη παγκόσμιων πόλεων A.T. Kearney, είναι το Κάιρο, παρά την πρόσφατη πολιτική αναταραχή στην Αίγυπτο.

Τέλος, στον παρακάτω πίνακα παρουσιάζεται η κατάταξη των διαφόρων χωρών (οι πρώτες 50 στην κατάταξη) με βάση τη συμμετοχή τους στις διάφορες εκφάνσεις της παγκοσμιοποίησης σύμφωνα με τον δείκτη παγκοσμιοποίησης KOF. Στις πρώτες θέσεις του δείκτη για το 2014 βρίσκονται 4 ευρωπαϊκές χώρες. Έτσι, στην πρώτη θέση της συνολικής κατάταξης βρίσκεται η Ιρλανδία, ενώ ακολουθούν το Βέλγιο και η Ολλανδία, στη δεύτερη και τρίτη θέση αντίστοιχα, ενώ η Αυστρία καταλαμβάνει την τέταρτη θέση. Την πρώτη πεντάδα συμπληρώνει η Σιγκαπούρη, ενώ στην πρώτη δεκάδα βρίσκει κανείς άλλες 4 ευρωπαϊκές χώρες, την Δανία, τη Σουηδία, την Πορτογαλία, την Ουγγαρία και τη Φινλανδία αντίστοιχα. Είναι ενδεικτικό της μεγάλης συμμετοχής της Ευρώπης στην παγκοσμιοποίηση το γεγονός ότι στις πρώτες 23 χώρες με βάση τον δείκτη KOF για το 2014 οι 22 είναι ευρωπαϊκές.

Η Σιγκαπούρη καταλαμβάνει την πρώτη θέση τους υποδείκτες της οικονομικής και κοινωνικής παγκοσμιοποίησης, ενώ η Γαλλία βρίσκεται στην πρώτη θέση όσον αφορά τη συμμετοχή στην πολιτική παγκοσμιοποίηση. Οι ευρωπαϊκές χώρες συμμετέχουν ιδιαίτερα ενεργά στην παγκοσμιοποίηση τόσο όσον αφορά την οικονομική, όσο και την κοινωνική της διάσταση, καταλαμβάνοντας τις 4 από τις 5 πρώτες θέσεις στους υποδείκτες οικονομικής και κοινωνικής παγκοσμιοποίησης.

Όσον αφορά τη θέση της Ελλάδας, αυτή καταλαμβάνει την 23^η θέση στη συνολική κατάταξη του δείκτη παγκοσμιοποίησης KOF, την 44^η θέση όσον αφορά την οικονομική παγκοσμιοποίηση, την 25^η θέση όσον αφορά την κοινωνική παγκοσμιοποίηση και την 20^η θέση αναφορικά με την πολιτική παγκοσμιοποίηση. Παρατηρούμε, συνεπώς, ότι η χώρα μας συμμετέχει αρκετά ενεργά στην παγκοσμιοποίηση και τις διάφορες εκφάνσεις της.

Πίνακας 5.4 : Δείκτης Παγκοσμιοποίησης KOF (KOF, 2014).

country	Globalization Index	country	Economic Globalization	country	Social Globalization	country	Political Globalization
1. Ireland	92.17	1. Singapore	96.69	1. Singapore	91.61	1. France	97.76
2. Belgium	91.61	2. Ireland	93.69	2. Ireland	91.55	2. Italy	97.71
3. Netherlands	91.33	3. Luxembourg	92.53	3. Austria	91.47	3. Belgium	96.75
4. Austria	90.48	4. Malta	91.78	4. Switzerland	90.86	4. Austria	96.54
5. Singapore	88.63	5. Netherlands	91.17	5. Netherlands	90.32	5. United Kingdom	96.19
6. Denmark	87.43	6. Belgium	89.43	6. Cyprus	90.26	6. Spain	96.18
7. Sweden	87.39	7. Estonia	88.04	7. Belgium	90.17	7. Sweden	94.92
8. Portugal	87.01	8. Bahrain	87.18	8. Canada	88.91	8. Brazil	94.72
9. Hungary	85.91	9. Hungary	86.82	9. Denmark	86.84	9. Portugal	94.37
10. Finland	85.87	10. Finland	85.80	10. France	86.70	10. Egypt, Arab Rep.	94.16
11. Switzerland	85.74	11. Austria	85.10	11. United Kingdom	86.07	11. Canada	94.12
12. Canada	85.63	12. Sweden	85.09	12. Portugal	84.75	12. Denmark	93.91
13. Cyprus	85.27	13. United Arab Emirates	85.00	13. Norway	84.56	13. Switzerland	93.15
14. Spain	84.66	14. Slovak Republic	84.58	14. Sweden	84.41	14. Argentina	93.06
15. Luxembourg	84.57	15. Cyprus	84.51	15. Germany	83.71	15. Netherlands	93.01
16. Czech Republic	83.97	16. Portugal	84.09	16. Finland	83.51	16. Turkey	92.74
17. United Kingdom	83.72	17. Mauritius	83.91	17. Spain	82.60	17. India	92.52
18. Slovak Republic	83.55	18. Czech Republic	83.71	18. Australia	82.24	18. United States	92.47
19. Australia	82.93	19. Denmark	83.39	19. Czech Republic	82.22	19. Germany	92.44
20. Norway	82.83	20. New Zealand	82.14	20. United Arab Emirates	81.69	20. Greece	91.83
21. France	82.76	21. Panama	81.17	21. Slovak Republic	81.17	21. Norway	91.76
22. Italy	80.31	22. Malaysia	80.81	22. Kuwait	81.16	22. Hungary	91.69
23. Greece	80.29	23. Chile	80.80	23. Hungary	81.08	23. Australia	91.26
24. Malaysia	79.55	24. Qatar	80.12	24. Luxembourg	80.37	24. Nigeria	91.23
25. Poland	79.52	25. Georgia	80.05	25. Greece	79.91	25. Ireland	90.94
26. Germany	79.47	26. Spain	78.55	26. Liechtenstein	79.44	26. Romania	90.55
27. Estonia	79.38	27. Trinidad and Tobago	78.22	27. Poland	78.58	27. Korea, Rep.	90.15
28. New Zealand	78.82	28. Lithuania	78.13	28. United States	77.96	28. Poland	90.09
29. Slovenia	76.86	29. Latvia	78.03	29. Italy	77.94	29. Japan	89.96
30. United Arab Emirates	76.02	30. Australia	77.66	30. Monaco	77.19	30. Chile	89.70
31. Malta	75.95	31. Iceland	77.24	31. Israel	76.02	31. Morocco	89.54
32. United States	74.94	32. Montenegro	76.91	32. Andorra	75.90	32. Finland	89.42
33. Croatia	74.92	33. Slovenia	76.24	33. Malta	75.88	33. Pakistan	89.38
34. Lithuania	73.27	34. Canada	76.11	34. Malaysia	74.61	34. South Africa	87.51
35. Israel	73.01	35. Peru	75.98	35. Estonia	73.81	35. Senegal	87.38
36. Qatar	72.86	36. Bulgaria	75.54	36. New Zealand	73.68	36. Czech Republic	86.87
37. Chile	72.41	37. Switzerland	75.06	37. San Marino	73.51	37. Jordan	86.86
38. Romania	72.24	38. Oman	74.97	38. Puerto Rico	72.75	38. Indonesia	86.51
39. Bulgaria	71.38	39. Israel	74.73	39. Slovenia	72.67	39. Ukraine	86.05
40. Bahrain	70.59	40. Norway	74.61	40. Saudi Arabia	72.65	40. China	85.87
41. Kuwait	70.49	41. Mongolia	73.31	41. French Polynesia	71.92	41. Croatia	85.75
42. Latvia	70.17	42. Brunei Darussalam	73.15	42. Latvia	71.36	42. Russian Federation	85.66
43. Jordan	69.46	43. Poland	72.92	43. Croatia	70.48	43. Philippines	85.60
44. Ukraine	68.85	44. Greece	72.41	44. Bahrain	70.40	44. Peru	85.49
45. Iceland	68.66	45. United Kingdom	72.31	45. New Caledonia	70.39	45. Slovak Republic	85.44
46. Turkey	68.20	46. Papua New Guinea	71.97	46. Guam	70.30	46. Malaysia	85.00
47. Panama	67.89	47. Croatia	71.80	47. Lebanon	69.92	47. Tunisia	84.68
48. Saudi Arabia	67.69	48. Barbados	70.62	48. Iceland	69.86	48. Bulgaria	84.37
49. Montenegro	67.27	49. Italy	70.28	49. Aruba	69.64	49. Uruguay	84.29
50. Bosnia and Herzegovina	67.13	50. Thailand	68.84	50. Bahamas, The	68.54	50. Ghana	84.08

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η έρευνα που πραγματοποιήθηκε στα πλαίσια της παρούσας διπλωματικής εργασίας κατέδειξε ότι η παγκοσμιοποίηση είναι ένα πολυσύνθετο φαινόμενο με ποικίλες εκφάνσεις και διαστάσεις με επίδραση στην πολιτική, κοινωνική και οικονομική ζωή και δεν αφήνει καμία χώρα στον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο ανεπηρέαστη. Ταυτόχρονα, το διεθνές εμπόριο και οι διεθνείς οικονομικές ροές βρίσκονται στο επίκεντρο του σύγχρονου παγκόσμιου οικονομικού συστήματος και διαμορφώνουν τη σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα με σημαντικές επιπτώσεις στην οικονομική πολιτική και την οργάνωση της παραγωγής.

Παρά το γεγονός ότι η εξέλιξη της τεχνολογίας και διάφορες πολιτικές και οικονομικές ανακατατάξεις έχουν δώσει ιδιαίτερη ώθηση στην παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο κατά τις τελευταίες δεκαετίες, τόσο η παγκοσμιοποίηση όσο και το διεθνές εμπόριο δεν αποτελούν νέα φαινόμενα που αναδείχθηκαν πρόσφατα. Αντίθετα, ήδη από τον 19^ο αιώνα μία σειρά τεχνολογικών καινοτομιών και ανακαλύψεων τα καθιστούν πραγματικότητα για τον σύγχρονο κόσμο και ήδη από τότε το διεθνές εμπόριο αρχίζει να γνωρίζει ιδιαίτερη άνθηση.

Το διεθνές εμπόριο και η παγκοσμιοποίηση διέρχονται διάφορες φάσεις εξάπλωσης και συρρίκνωσης λόγω κυρίως διάφορων πολιτικών και οικονομικών ανακατατάξεων και συγκυριών. Η οικονομική άνθηση ευνοεί την εξάπλωση του διεθνούς εμπορίου και την τόνωση της εξωστρέφειας των εθνικών οικονομιών που συμμετέχουν στο παγκόσμιο οικονομικό σύστημα, ενώ αντίθετα σε περιόδους οικονομικής ύφεσης ενισχύεται η εσωστρέφεια και ο προστατευτισμός.

Τα τέλη του 19^{ου} και οι αρχές του 20^{ου} αιώνα υπήρξαν εποχή ιδιαίτερης άνθησης του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης σε μία χρονική περίοδο που υπήρξε ίσως η σημαντικότερη για την εξάπλωση τους. Είναι χαρακτηριστική η περιγραφή του γνωστού Βρετανού οικονομολόγου John Meynard Keynes (Keynes, 1920) που

καταδεικνύει την έκταση του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης την εποχή εκείνη.

Ο κάτοικος του Λονδίνου, θα μπορούσε να παραγγείλει μέσω τηλεφώνου, πίνοντας το πρωινό τσάι του στο κρεβάτι, διάφορα προϊόντα από ολόκληρη τη γη σε όποια ποσότητα επιθυμεί και να αναμένει την έγκαιρη παράδοση τους στην πόρτα του. Θα μπορούσε την ίδια στιγμή και με τα ίδια μέσα να χρησιμοποιήσει τον πλούτο του επενδύοντας σε φυσικούς πόρους και επιχειρήσεις σε κάθε γωνιά του κόσμου και να μοιρασθεί, δίχως κόπο ή δυσκολία, τους καρπούς και τα πλεονεκτήματα τους, ή θα μπορούσε να κατευθύνει τους πόρους του σε ομόλογα από οποιαδήποτε σημαντική κοινότητα θα επιθυμούσε ή διέθετε κατάλληλες πληροφορίες για να επενδύσει. Θα μπορούσε ακόμη, αν το επιθυμούσε, να διασφαλίσει φθηνά και άνετα μέσα μεταφοράς σε κάθε χώρα ή κλίμα δίχως την ανάγκη διαβατηρίου ή άλλων επισημοτήτων, ή να στείλει τον βοηθό του στο γειτονικό υποκατάστημα μίας τράπεζας για την προμήθεια πολύτιμων μετάλλων αν το κρίνει σκόπιμο. Θα μπορούσε στη συνέχεια να μεταβεί σε οποιαδήποτε χώρα στο εξωτερικό, δίχως να γνωρίζει τη θρησκεία, τη γλώσσα, ή τα έθιμα της, μεταφέροντας μαζί του πλούτο και θα εκνευριζόταν και θα εκπλήσσονταν ιδιαίτερα στο παραμικρό εμπόδιο σε αυτό.

Το συγκεκριμένο απόσπασμα καταδεικνύει με τον πλέον χαρακτηριστικό τρόπο διάφορες μορφές της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου της εποχής εκείνης. Μέσα από το απόσπασμα αναδεικνύεται τόσο η ελεύθερη μεταφορά εμπορευμάτων, από όλες τις γωνιές του κόσμου, όσο και κεφαλαίων και ανθρώπων. Αναδεικνύεται έτσι ότι η παρούσα φάση της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου δεν είναι μοναδική στη σύγχρονη ιστορία.

Η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο παρουσιάζουν για τις χώρες που συμμετέχουν στο σύγχρονο διεθνές σύστημα μία σειρά ευκαιρίες, αλλά και ταυτόχρονα θέτουν διάφορες προκλήσεις για τις σύγχρονες κοινωνίες.

Στα οφέλη από την παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο συγκαταλέγονται η σύγκλιση των τιμών των προϊόντων και των πρώτων υλών. Αυτό έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της διαθέσιμης ποικιλίας προϊόντων για τους καταναλωτές, ενώ περισσότερα προϊόντα γίνονται προσιτά καθώς μειώνεται το κόστος τους. Ακόμη, παρουσιάζονται αυξημένες ευκαιρίες δραστηριοποίησης στο εξωτερικό για τις επιχειρήσεις μίας χώρας και η ανάδειξη νέων αγορών για τα προϊόντα τους. Το γεγονός αυτό τους παρέχει τη δυνατότητα περαιτέρω ανάπτυξης τους.

Επιπροσθέτως, η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο επιτρέπουν την αποτελεσματικότερη κατανομή των διαθέσιμων πόρων διεθνώς μέσω της δυνατότητας εκμετάλλευσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της κάθε χώρας. Αυτό οδηγεί σε σημαντικά οφέλη για την παγκόσμια οικονομία και την αύξηση της παραγωγής και της ευημερίας διεθνώς.

Από την άλλη πλευρά, εγείρονται και μία σειρά ζητήματα και προκλήσεις γύρω από τις μεταβολές και ανακατατάξεις που προκαλούν η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο και τους κερδισμένους και τους χαμένους από αυτές, τόσο μεταξύ των διαφόρων κρατών όσο και στο εσωτερικό τους (Scholte, 2002).

Μία από τις αρνητικές επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου είναι η αύξηση των κοινωνικών εντάσεων μεταξύ των διαφόρων κοινωνικών ομάδων, με τη βασική αντίθεση να βρίσκεται μεταξύ των κοινωνικών ομάδων που κατέχουν παραγωγικούς συντελεστές που μπορούν να μετακινηθούν μεταξύ των εθνικών συνόρων και των ομάδων εκείνων των οποίων η παραγωγική δραστηριότητα περιορίζεται εντός της επικράτειας ενός δεδομένου κράτους. Έτσι, οι κάτοχοι κεφαλαίου και οι εργαζόμενοι υψηλής ειδίκευσης είναι σε θέση να μεταφέρουν τους παραγωγικούς τους συντελεστές και τις υπηρεσίες τους εκεί που τους εξασφαλίζουν μεγαλύτερη απόδοση, ενώ οι εργαζόμενοι μεσαίας και χαμηλής ειδίκευσης εκ των πραγμάτων βρίσκονται εκτεθειμένοι σε μεγαλύτερο ανταγωνισμό καθώς η άρση των περιορισμών στην κινητικότητα του κεφαλαίου καθιστά ευκολότερη την υποκατάσταση της εργασίας χαμηλής ειδίκευσης με αντίστοιχη εργασία χαμηλότερου κόστους. Αυτό μπορεί να έχει σαν αποτέλεσμα την αύξηση της ανισότητας και την επιδείνωση της θέσης διάφορων κοινωνικών ομάδων στο εσωτερικό των κρατών.

Το γεγονός αυτό θα μπορούσε να αποτελέσει πηγή αυξανόμενης κοινωνικής έντασης και δυσαρέσκειας απέναντι στην παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, καθώς η εξέλιξη αυτή οδηγεί σε αύξηση της ανασφάλειας για τους εργαζομένους ως προς τις αμοιβές τους και μείωση της διαπραγματευτικής τους δύναμης απέναντι στους κατόχους κεφαλαίου. Η μείωση αυτή της διαπραγματευτικής τους δύναμης θα μπορούσε να οδηγήσει σε μείωση των αμοιβών τους, αύξηση της εργασιακής ανασφάλειας και επιδείνωση του βιοτικού επιπέδου μεγάλης μερίδας εργαζομένων και, συνεπώς, σε αύξηση των κοινωνικών συγκρούσεων.

Μία άλλη αρνητική πτυχή της παγκοσμιοποίησης και του διεθνούς εμπορίου αποτελεί η κοινωνική δυσαρέσκεια που προκαλείται στο εσωτερικό διαφόρων κρατών καθώς και η όξυνση των αντιθέσεων μεταξύ των κρατών λόγω διαφορών στις κοινωνικές αντιλήψεις, συνθήκες και αρχές. Για παράδειγμα, διαφορές στις ώρες εργασίας ή στη χρήση παιδικής εργασίας μεταξύ των αναπτυγμένων και των αναπτυσσόμενων κρατών μπορεί να δημιουργήσουν συνθήκες αθέμιτου ανταγωνισμού καθώς και αύξησης της αντίθεσης απέναντι στο διεθνές εμπόριο και την παγκοσμιοποίηση στο εσωτερικό των αναπτυγμένων οικονομιών. Οι διαφορές αυτές μπορεί να έχουν ιδιαίτερα αρνητικές συνέπειες για τους εργαζομένους στο εσωτερικό των αναπτυγμένων κρατών και να προκαλέσουν εντάσεις, συγκρούσεις και ιδιαίτερη δυσαρέσκεια απέναντι στο διεθνές εμπόριο. Συνεπώς, όταν το διεθνές εμπόριο έρχεται σε αντίθεση με εδραιωμένες κοινωνικές αντιλήψεις στο εσωτερικό των κοινωνιών αυξάνεται η κοινωνική δυσαρέσκεια και η αντίθεση απέναντι σε αυτό, καθώς θεωρείται ότι εκθέτει κοινωνικές ομάδες στο εσωτερικό των κρατών σε αθέμιτο ανταγωνισμό μέσω μη κοινωνικά αποδεκτών τρόπων και δομών.

Μία πρόσθετη αρνητική συνέπεια της παγκοσμιοποίησης αποτελεί η υπονόμηση του κοινωνικού κράτους. Η αύξηση της κινητικότητας προϊόντων, κεφαλαίων και ανθρώπων έχει δυσχεραίνει την προσπάθεια των κυβερνήσεων, κυρίως στις αναπτυγμένες χώρες, να παρέχουν ένα επαρκές κοινωνικό δίκτυο και να προστατεύσουν τις κοινωνίες των κρατών τους από τις αρνητικές συνέπειες του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης προκειμένου να διασφαλίσουν την κοινωνική συνοχή. Καθώς σε κοινωνίες στις οποίες υπάρχει ένα επαρκές κοινωνικό δίκτυο ασφαλείας είναι μεγαλύτερη

και η υποστήριξη στο διεθνές εμπόριο, η δυσκολία αυτή των κρατών να διασφαλίσουν τις αναγκαίες κοινωνικές παροχές οδηγεί και σε αυξανόμενη δυσaráσκεια απέναντι στο διεθνές εμπόριο και τη μείωση της υποστήριξης σε αυτό.

Η δυσκολία αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι η άρση των εμποδίων στην κινητικότητα του κεφαλαίου μειώνει τη δυνατότητα φορολόγησης του εισοδήματος που προέρχεται από επενδυτική δραστηριότητα και αυτό έχει σαν αποτέλεσμα τη δυσανάλογη αύξηση της φορολογίας του εισοδήματος που προέρχεται από εργασία.

Καθώς η διατήρηση του κοινωνικού κράτους είναι αναγκαία για τη διασφάλιση της κοινωνικής ειρήνης, η δυσκολία φορολόγησης του κεφαλαίου λόγω της αυξημένης κινητικότητας του οδηγεί σε αυξανόμενες αντιθέσεις στο εσωτερικό των κρατών και μειώνει την υποστήριξη στο διεθνές εμπόριο και τις ανοιχτές αγορές. Καθώς η πολιτική εξακολουθεί να ασκείται σε εθνικό επίπεδο, ελλοχεύει ο κίνδυνος της μείωσης της υποστήριξης στο διεθνές εμπόριο και της εκ νέου ανάδειξης του προστατευτισμού, εάν υπάρχει η αίσθηση ότι το κοινωνικό κόστος από το διεθνές εμπόριο ξεπερνά το κοινωνικό όφελος.

Μία άλλη πιθανή αρνητική συνέπεια των αυξανόμενων διεθνών ροών ανθρώπων, κυρίως για τις αναπτυσσόμενες χώρες χαμηλού εισοδήματος, αποτελεί ο κίνδυνος φυγής πολύτιμου ανθρώπινου δυναμικού (brain drain). Οι αυξανόμενες ροές ανθρώπων διευκολύνουν μεν την αποτελεσματικότερη κατανομή των ανθρώπινων πόρων διεθνώς και προσφέρουν αυξημένες ευκαιρίες απασχόλησης στο εξωτερικό με τα εμβάσματα από το εξωτερικό να αποτελούν σημαντική πηγή εσόδων για τις χώρες χαμηλού εισοδήματος, όμως, πιθανώς, στερούν τις χώρες αυτές από πολύτιμους ανθρώπινους πόρους. Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι οι εργαζόμενοι υψηλής ειδίκευσης είναι και πιθανότερο να είναι σε θέση να μεταναστεύσουν προκειμένου να εκμεταλλευθούν τις ευκαιρίες που προσφέρει η παγκοσμιοποίηση.

Συμπεραίνουμε ότι η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο αποτελούν μία σύγχρονη πραγματικότητα και αναπόσπαστο κομμάτι του σύγχρονου διεθνούς συστήματος και της παγκόσμιας οικονομίας. Παρουσιάζουν μία σειρά ευκαιριών όσο και προκλήσεων για το σύγχρονο διεθνές σύστημα και τα κράτη που συμμετέχουν σε αυτό.

Εναπόκειται στα κράτη και τους σύγχρονους διεθνείς και υπερεθνικούς οργανισμούς να υιοθετήσουν τις πολιτικές εκείνες που θα επιτρέψουν να μεγιστοποιηθούν τα δυνητικά οφέλη που μπορούν να προσφέρουν η παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο και ταυτόχρονα να αντιμετωπιστούν κατάλληλα οι προκλήσεις που παρουσιάζονται. Παράλληλα θα πρέπει να γίνουν προσπάθειες ώστε να ελαχιστοποιηθούν τα κοινωνικά και άλλα προβλήματα που αναδεικνύονται στον σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο κόσμο, και που σε σημαντικό βαθμό μπορεί να οφείλονται στην παγκοσμιοποίηση και το διεθνές εμπόριο, έτσι ώστε να αποτραπεί η εκ νέου επιστροφή σε ένα καθεστώς προστατευτισμού διεθνώς, αλλά και να αποτραπούν οι κοινωνικές εντάσεις στο εσωτερικό των κρατών όσο και οι εντάσεις στις διακρατικές οικονομικές και πολιτικές σχέσεις που οφείλονται στις επιπτώσεις του διεθνούς εμπορίου και της παγκοσμιοποίησης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Apergis, N., Katrakyliadis, C., (1998). Does inflation uncertainty matter in foreign direct investment decisions? An empirical investigation for Greece, Spain, and Portugal. *International Review of Economics and Business* 45 (4), 729–744.
- Baldwin, R.E. and Martin, P. (1999). Globalisation and Labour, J.C.B. Mohr for Kiel Institute of World Economics Siebert, H., ed., Tubingen.
- Bitzenis, A. (2004). Is globalization consistent with the accumulation of FDI inflows in the Balkan countries? Regionalisation for the case of FDI inflows in Bulgaria. *European Business Review*. 16 (4): 406-425.
- Bordo, M.D., Eichengreen, B., and Kim, J. (1998). Was There Really an Earlier Period of International Financial Integration Comparable to Today? In *The Implications of the Globalization of World Financial Markets*, Seoul: Bank of Korea.
- Collins, W. J.(1996) "*Regional Labor Markets in British India*." working paper, mimeo Department of Economics, Harvard University.
- Coppel, J. and Durand, M. (1999), "Trends in Market Openness", OECD Economics Department Working Papers, No. 221, OECD Publishing.
- Dreher, Axel (2006): Does Globalization Affect Growth? Evidence from a new Index of Globalization, *Applied Economics* 38, 10: 1091-1110.
- Dunning, J.H. (1993) *Multinational Enterprises and the Global Economy*. Reading, MA: Addison-Wesley.
- Ernst & Young. (2013). Ernst & Young Index of Globalization. Online. Διαθέσιμο από <http://www.ey.com/GL/en/Issues/Driving-growth/Globalization---Looking-beyond-the-obvious---2012-Index>
- Filippaios, F., Kottaridi, C., (2004). Investment patterns and the competitiveness of Greek regions. *Review Of Urban & Regional Development Studies* 16 (2), 93–112.

- Findlay, R., and K. H. O'Rourke. (2002). "Commodity Market Integration 1500 – 2000." In M. Bordo, A. M. Taylor, and J. G. Williamson, eds., *Globalization in Historical Perspective*. Chicago: University of Chicago Press.
- Gamble, C. (1994) *Timewalkers: The Prehistory of Global Civilization*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Gwartney, J. & Lawson, R. (2002). *Economic Freedom of the World: Annual Report*. Online. Διαθέσιμο από <http://www.freetheworld.org>.
- Hatton, T. and Williamson, J. (1998) *The Age of Mass Migration: Causes and Economic Impact*. New York: Oxford University. Press.
- Hirst, P. and Thompson, G. (1999). *Globalization in Question: The International Economy and the Possibilities of Governance*, Cambridge: Polity, 2nd edition, σ. 7-13
- Hummels, D. (1999), "Have International Transportation Costs Declined?", working paper, University of Chicago, 1999. Διαθέσιμο online από <https://www.gtap.agecon.purdue.edu/resources/download/1238.pdf>
- Isserlis, L. (1938), "Tramp Shipping Cargoes and Freights," *Journal of the Royal Statistical Society*, 101, σ. 53-134.
- Jones, G. (1996) *The Evolution of International Business. An Introduction*, Routledge: London & New York, σ.32.
- Kearney, A. T. (2014). 2014 Global Cities Index. Online. Διαθέσιμο από www.atkearney.com/research-studies/global-cities-index/full-report . Ανακτήθηκε στις [27/1/2015](#)
- Keynes, J.M., (1920). *Economic Consequences of the Peace*. New York: Harcourt, Brace, and Howe. σ. 11-12
- KOF. (2014). KOF Index of Globalization. Online. Διαθέσιμο από <http://globalization.kof.ethz.ch/>.

- O'Rourke, K. H. (2001) "Globalization and inequality: historical trends." Annual World Bank Conference on Development Economics, σ. 39-67. Διαθέσιμο από <http://www.nber.org/papers/w8339>
- O'Rourke, K. H. & Williamson, J. G. (1999) *Globalization and History: The Evolution of a Nineteenth Century Atlantic Economy*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Pantelidis, P., Nikolopoulos, E., (2008). FDI attractiveness in Greece. *International Advances in Economic Research* 14 (1), 90–100.
- Rihhei, H. (1999), "Historical globalization and Asian implications", After the Global Crises: What next for Regionalism?, CSGR 3rd Annual Conference, University of Warwick, Coventry, September.
- Rodrik, D. (1999). "The New Global Economy and Developing Countries: Making Openness Work", Policy Essay No. 24, Overseas Development Council, Washington, D.C.
- Rodrik, D. (2001). *The Global Governance of Trade as if Development Really Mattered*. New York: United Nations Development Programme.
- Scholte, J.A. (2002). What is Globalisation? The Definitional Issue – Again, CSGR Working Paper 109/02, University of Warwick: Centre for the Study of Globalisation and Regionalisation. http://wrap.warwick.ac.uk/2010/1/WRAP_Scholte_wp10902.pdf,
- Scholte, J. A. (2005) *Globalization: A critical introduction*. Palgrave Macmillan.
- Taylor, A. M. (1998). Argentina and the World Capital Market: Saving, Investment, and International Capital Mobility in the Twentieth Century, *Journal of Development Economics*, Vol. 57, no. 1 (October): 147-184.
- UNCTAD. (2000). *World Investment Report 2000*. New York and Geneva: United Nations. σ. xvi. online. Διαθέσιμο από http://unctad.org/en/Docs/wir2000_en.pdf . Ανακτήθηκε στις 4/1/2014.

- Williamson, J. G. (2002). Land, labor, and globalization in the third world, 1870–1940. *The Journal of Economic History*, 62, σ. 55-85.
- ΕΛΣΤΑΤ. (2014). Εισαγωγές - Αφίξεις, Εξαγωγές - Αποστολές και Εμπόρικό Ισοζύγιο, με διάκριση Ενδοκοινοτικού Εμπορίου και Εμπορίου με τρίτες χώρες σε αξία και ποσότητα. [online]. Διαθέσιμο από http://www.statistics.gr/portal/page/portal/ESYE/BUCKET/A0902/Other/A0902_SFC02_TS_MM_00_2000_00_2013_01_P_BI_0.xls.
- Γεράσιμος Ιωαννης (2014). Το κοινωνικό κράτος σε μετάβαση. Διαθέσιμο από <http://www.nostimonimar.gr/to-kinoniko-kratos-se-metavasi-tou-gianni-gerasimou/>
- Μητρόπουλος Αλέξης (2006). Παγκοσμιοποίηση - Κοινωνικό Κράτος – Συνδικάτα. http://www.monthly-review.gr/antilogos/greek/diktuo/arxeio_sxoliwn/fullstory_html?obj_path=docrep/docs/diktuo/pagosmiopoiisi_mitropoulos3001/gr/html/index
- Τοψίδης-Φιλίππου (2007). Διεθνές εμπόριο και Ευρωπαϊκή Ένωση. http://eureka.lib.teithe.gr:8080/bitstream/handle/10184/3403/Filippou_Topsidis.pdf?sequence=2
- Τράπεζα της Ελλάδος (2014). Άμεσες ξένες επενδύσεις ανά χώρα προέλευσης. http://www.bankofgreece.gr/BogDocumentEn/FDI_HOME_BY_COUNTRY.xls